



NAGYATÁD

**MÓDOSÍTOTT TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVE
JÓVÁHAGYVA A 87/2021.(X.28.) SZÁMÚ HATÁROZATTAL**

HATÁROZATI KIVONAT

Nagyatád Város Önkormányzata Képviselő-testületének
2021. október 28-i soron következő ülése jegyzőkönyvéből

87/2021. (X. 28.) számú határozat:

1. Nagyatád Város Önkormányzata Képviselő-testülete a város 201/2018. (X.25.) számú határozattal elfogadott Településképi Arculati Kézikönyv módosítását az előterjesztés melléklete szerinti tartalommal elfogadja.
2. A Képviselő-testület felkéri a város polgármesterét, hogy a módosítás dokumentumát a vonatkozó jogszabályok szerint juttassa el az érintett szervezetek részére, illetve a közzé tételről gondoskodjon.

Határidő: 2021. november 12.
Felelős: Ormai István polgármester
Svégel Gábor főépítész

K. m. f.

Ormai István s.k.
polgármester

Dr. Kovács Ildikó s.k.
jegyző

A kivonat hiteles:
Nagyatád, 2021. október 29.

akkaldu
Dr. Kovács Ildikó
jegyző



KIVONAT

Nagyatád Város Önkormányzata Képviselő-testületének
2018. október 25-i soron következő nyílt ülése jegyzőkönyvéből

201/2018. (X. 25.) számú határozat:

Nagyatád Város Önkormányzata Képviselő-testületének 201/2018. (X. 25.) számú határozata a Településképi Arculati Kézikönyv elfogadásáról

1. Nagyatád Város Önkormányzata Képviselő-testülete a Nagyatád Város településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő településkép védelméről szóló Településképi Arculati Kézikönyvét a melléklet szerint elfogadja.
2. A Képviselő-testület felhatalmazza a város polgármesterét, hogy a jogszabályi előírásoknak megfelelően gondoskodjon az elfogadott Településképi Arculati Kézikönyv közzétételéről, illetve a jogszabályban meghatározott szervezeteknek történő megküldéséről.

Határidő: 2018. október 26.
Felelős: Ormai István polgármester

K. m. f.

Ormai István s.k.
polgármester

Dr. Kovács Ildikó s.k.
jegyző

A kivonat hiteles:

Nagyatád, 2018. október 26.

akkaldu
Dr. Kovács Ildikó
jegyző



A TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV MÓDOSÍTÁSÁNAK INDOKLÁSA

Nagyatád településképi arculati kézikönyve 2018-ban készült, Nagyatád Város Önkormányzata Képviselő-testületének 201/2018.(X.25.) sz. határozatával hagyták jóvá. A kézikönyv alapján alkotta meg az önkormányzat a településképi védelméről szóló 22/2018.(XII.14.) önkormányzati rendeletét.

Nagyatád magasabb rendű jogszabályoknak megfelelően készülő új településrendezési eszközeinek véleményezési eljárással párhuzamosan a készülő településrendezési eszközök és a meglévő településképvédelmi dokumentumokat összhangját biztosítani kell.

Az elfogadott településképi arculati kézikönyvben és a településképi-védelmi rendeletben az eltérő területek megnevezése és lehatárolása nem azonos az új településrendezési eszközökben meghatározott területhasználatok megnevezésével és lehatárolásával. Mivel a dokumentumokat együtt kell alkalmazni, indokolt, hogy azok fogalomhasználata és területi lehatárolása azonos legyen, ezért a településképi arculati kézikönyv és a településképi védelméről szóló rendelet módosításra került.

A „3. Örökségünk” fejezet műemlékek, műemléki környezetek, nyilvántartott régészeti lelőhelyek, valamint a helyi védelem alatt álló művi értékek nyilvántartását tartalmazó táblázatok (elsősorban helyrajzi számok pontosítása miatt) és az országosan védett művi értékeket ábrázoló térkép helyébe új táblázatok és térkép került. Az országos ökológiai hálózat lehatárolásának változása miatt, az azt ábrázoló térkép helyére szintén új térkép került.

Az elfogadott kézikönyv szerinti eltérő karakterű területek (településközponti terület, lakótelepi lakóterület, kertvárosias lakóterület, falusias lakóterület, ipari jellegű, nagyléptékű beépítésű terület, településképi meghatározó zöldfelület (közparkok), egyéb zöldfelület (strand, sportpálya, temető, kastélykert, szoborpark), településképi meghatározó kapuk, nagytáblás monokultúras terület, települési zöld gyűrű terület, kisparcellás mozaikos mezőgazdasági terület, szőlőkerti terület, egybefüggő erdőgazdasági terület, patakmenti galériaerdős terület) a következőkre módosultak: településközpont terület, kisvárosias lakóterület, kertvárosias lakóterület, falusias lakóterület, gazdasági terület, zöldterület, idegenforgalmi, sport, szabadidős és rekreációs terület, temető, mezőgazdasági terület, tanya- és farmgazdasági terület, szőlőhegyi terület, erdőterület, valamint egyéb terület. Az eltérő karakterű területek lehatárolásáról új térkép készült.

A „Településképi szempontjából meghatározó területek” című 4. fejezet – az új karakter-területeknek megfelelően - átdolgozásra került.

A kézikönyv többi részében csupán néhány technikai jellegű változtatásra és pontosításra (Tartalomjegyzék, Településszerkezet és területhasználat) került sor.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS

2. NAGYATÁD BEMUTATÁSA

általános településkép, településkarakter

3. ÖRÖKSÉGÜNK

településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

5. AJÁNLÁSOK

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások, építészeti útmutató

6. JÓ PÉLDÁK

épületek, kerítések, nyílászárók, utcabútorok, cégfeliratok, reklámok

1. BEVEZETÉS

A településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény által előírt feladat az önkormányzatok számára a településképi rendelet megalkotása a település képének védelme és minőségi alakítása érdekében. A településképi rendeletet a településképi arculati kézikönyv alapozza meg, amely a településképi jellemzők bemutatásának és minőségi formálásának eszköze. A kézikönyv a lakosság és az építetők számára készülő szemléletformáló kiadvány, amely közérthető módon mutatja be az építéssel és a környezetalakítással kapcsolatos elvárásokat a települési értékek, az arculati jellemzők bemutatása mellett. A kézikönyv feladata, hogy segítse a meglévő településképi javítását, a karakter erősítését és az ezután épülő házak, építmények színvonalát meghatározza, javítsa az esztétikai minőséget, biztosítsa a harmonikus illeszkedést, meghatározza a település karakterjegyeit, a településrészek jellemzőit. Az építészeti, táji értékek védelme mellett az örökségvédelemre is kiemelt figyelemmel kell lenni. A kézikönyv feltárja a településrészek arculati jellemzőit, értékeit, javaslatot tesz a településképhez illeszkedő építészeti elemek alkalmazására.

A gazdag természeti örökséggel, több urbanisztikai szakmai elismeréssel rendelkező Nagyatádon építkezni szándékozók számára kíván ez a kézikönyv segítséget nyújtani, hogy időtálló, a települési arculatot gazdagító épületek szülessenek. A helyi építési szabályzat száraz szakmai előírásai mellett a kézikönyv közérthetően megfogalmazott javaslatokat tartalmaz. A kézikönyv a város közösségének véleménye alapján bármikor alakítható.



2. NAGYATÁD BEMUTATÁSA

Nagyatád a Dunántúli dombság nagytajon a Belső-Somogy középtájon terül el, enyhén hullámos felszínű síkságon. A tengerszint feletti magasság a Rinya völgyében 122-124 m Bf., a legmagasabb a 150 m B.f. a somogyszobi közigazgatási határ mellett. A vízrajzát a Rinya patak és a mellékágai határozzák meg. A Rinya dél felé folyik és Babócsa környékén torkollik a Drávába. A patakok kis vízhozamúak és kis esésűek. A futóhomokkal borított sík felszínen, a mélyedésekben összegyűlik a víz. A talaj felső rétege homokos lösz, a mezőgazdasági területek nem túl jó minőségűek. Nagyobb erdőterületek vannak a település délnyugati részén a Döbrögi erdő, a délkeleti részén a Göröndi erdő. A déli területén terül el a Rinya felduzzasztásával kialakított tórendszer.

Nagyatád távolsága a megyeszékhelytől 48 km, a fővárostól 220 km. A legközelebbi város Csurgó, 24 km-re fekszik, a déli határváros Barcs távolsága 37 km. Nagyatád belterületét már nem terheli átmenő forgalommal a Barcs és Balatonszentgyörgy közötti 68. sz. főút, mert elkészült a várostól északkeletre az elkerülő út.

Járásszékhelyként 18 település központja, de Dél-Somogyban ennél tágabb központi szerepe van a városnak. A lakosság száma 2017-ben 10717 fő, akik 5006 lakásban laknak. Nagyatádnak a legnagyobb népessége 1990-ben volt, amikor 13136-an laktak a városban, azóta folyamatosan csökken a népességszám, bár 2015-ben kis mértékű növekedés történt.





Nagyatád a „parkok, szobrok és fürdők városaként” határozza meg magát. A békés, nyugodt kisváros legfőbb jellemzője a tisztaság, rendezettség, gondozottság. Zöldfelületekben, növényzetben, virágokban rendkívül gazdag település. A város épített és természeti környezetének helyi védelméről az önkormányzat 2003-ban alkotta meg a rendeletét.

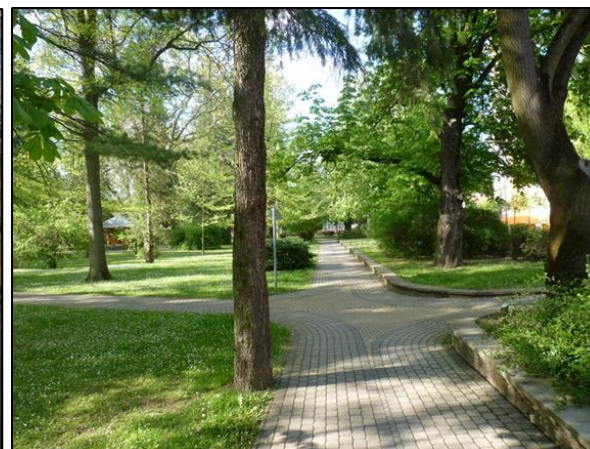
Nagyatádot a tervszerű, harmonikus városfejlesztésért, értékőrzésért két alkalommal, 1983-ban és 2006-ban Hild-díjjal tüntették ki. A Virágos Magyarországért versenyen 2005-ben fődíjat, 2007-ben Arany Rózsa Díjat nyert Nagyatád. Az európai virágos városok versenyén, az Entente Florale versenyen 2006-ban aranyérmes nyert a város és Európa legtisztább városa jelzővel jellemezték. A Virágos Magyarországért versenyen 2016-ban Arany Rózsa Díjjal jutalmazták a várost.

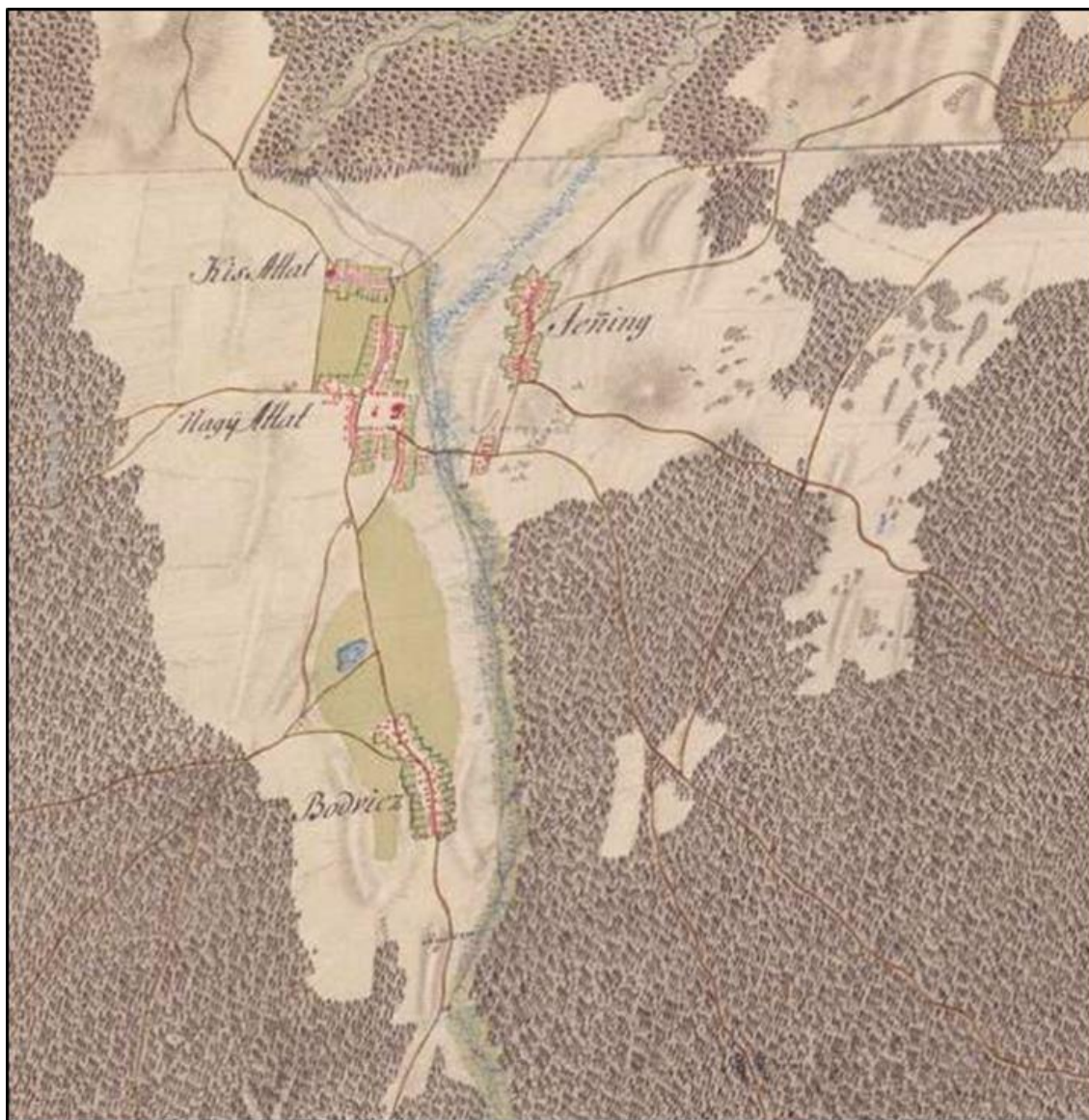
A mai Nagyatád több település összeolvadásából, egyesítéséből alakult ki. A középkorban a két Atád, Kis-Atád és Nagy-Atád mellett Bodvica (Boda), Barapuszta (Bracsa), Döbrög, Gercse, Henész, Görönd (Herántfalva), Pongrác, Mária, Sármellék, Simongát (Simonfalva), Kivadár (Tivadar) falvak voltak találhatóak a mai város területén.

A mai Nagyatád kialakulásában meghatározó volt a Rinya patak mocsaras medre, a nagy kiterjedésű erdők, amelyek viszonylagos elzártságot biztosítottak, és az, hogy a jelentős postautak is elkerülték. A bezártság nem volt előnyös a térségi kapcsolatok és a fejlődés szempontjából.

Ezen a vidéken a korai emberi életet bizonyítják a régészeti leletek, az őskori kerámia töredékek, az újkőkori vagy rézkori kőeszközök, a késő bronzkori cserepek. Érdekes módon a Római Birodalom bukása és a honfoglalás időszaka közötti időkből nem kerültek elő leletek. Az államalapítás idején a mai Nagyatád és környéke királyi birtok volt, a segedi királynéi birtok részeként. A terület adományozás útján magánbirtokká vált, majd ismét királyi birtok lett. A két Atád és a többi környékbeli jobbágyfalva 1395-ben került a később híressé vált Batthyányi család ősének a tulajdonába. Atád 1475-ben vásártartási jogot kapott, így a vásártartással valamelyest központi helyé vált. A falvak 1558-ban a törökök kezére kerültek, a lakók elmenekültek, a házaikat felégették. A hosszú török uralom után 1686-tól a magyarok mellett horvát és vend telepések költöztek az elnéptelenedett falvakba.

1722-től a Czindery család lett Atád birtokosa. Ekkor fejlődésnek indult a település, fellendült a kereskedelem. 1744-től szabad királyi város lett, már rendszeres vásárokat tartottak és a Nagyatád nevet kezdték használni. A XVIII. sz. első felében mindössze 700 fő körül volt a lakosság. A földbirtokos ferences rendi szerzeteseket hívott a városba, megépült a templom és a kolostor.



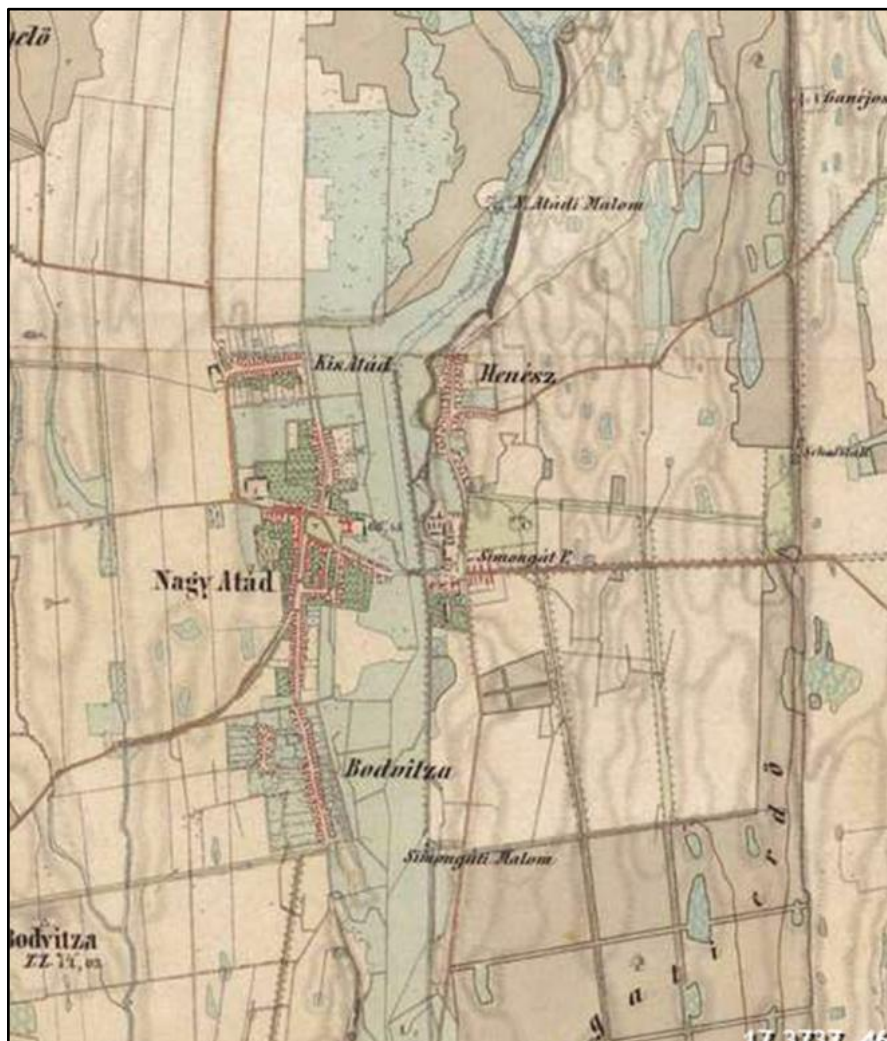


I. katonai felmérés (1782-85)

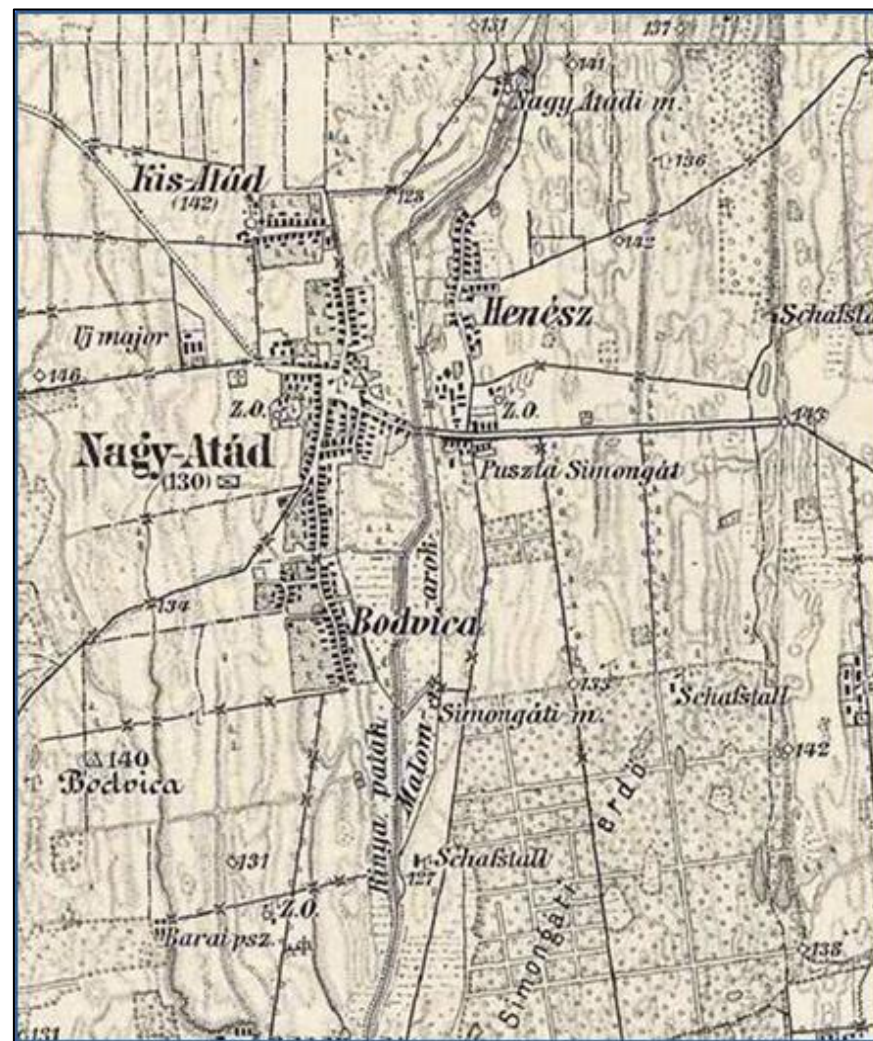
A térképen erdővel határolt települések láthatóak. Nagy-Atád központi helyét mutatják a 6-7 irányból idevezető utak. Nagy-Atádon a négyzetes alaprajzú vásártér határozza meg településközpontot, a tér közepén keresztet jelöltek. Kis-Atád (a mai Kápolna utca), Henész és Bodvica, illetve Simongát különálló, egy-egy utcából álló települések. Kivadár még nem létezett a felmérés idején. A térképen már ábrázolták a ferences templomot és a Szent Rókus kápolnát. A Rinya szélesen terjengő mocsaras völgy volt, melyen a Lábod irányából vezető úton vámszedésre lehetőséget adó átkelőhely volt.

A XIX. sz. elején Nagyatád az évi öt vásárral jelentős mezővárosnak számított. A Czindery örökösök folyamatosan pereskedtek, elhanyagolták a birtokot és 100 év után eladni kényszerültek. Az 1848-as szabadságharc leverése után a közigazgatási átszervezésnek köszönhetően járási szolgabírói hivatal lett Nagyatád, ahova 38 helység és 42 pusztához tartozott, azonban 1870-től járásközpont lett a település.

A kiegyezést követően fejlődésnek indult a település gazdasága, több üzem létesült. A piactér körül sorra épültek az emeletes városias házak, a falusias településkép megváltozott a nagyatádi településrészén.



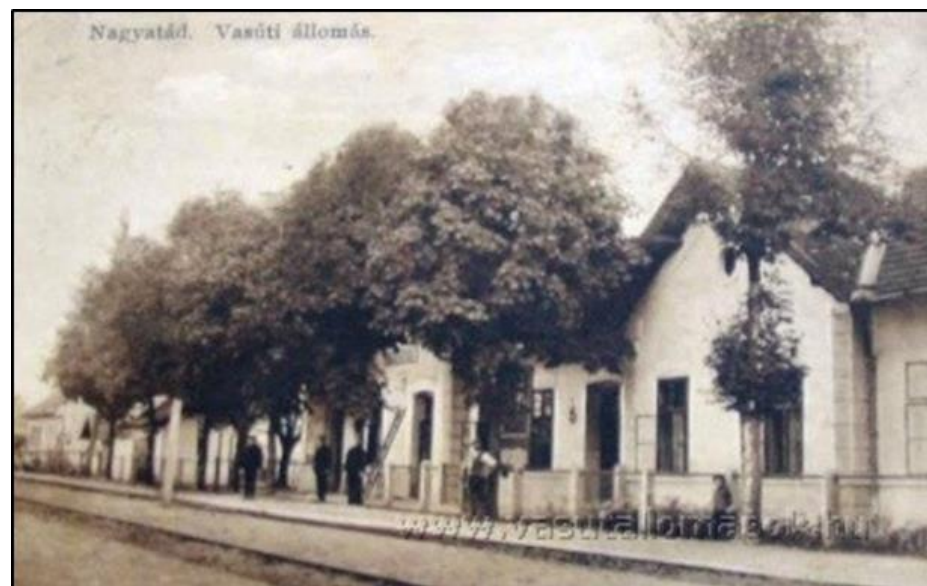
2. katonai felmérés (1806-1869)



3. katonai felmérés (1869-1887)

A XIX. századi térképeken már jóval kevesebb az erdőterület, nagyobb, majdnem összenőtt települések láthatóak a szabályozott Rinya két oldalán. A patakon levő malmokat is jelölték. Már Kivadár pusztát is ábrázolták. A vásártér - a mai park területe - a központi hely, a négy égtáj felől bevezető utakkal.

A vasúti fővonal elkerülte Nagyatádot, de 1890-ben megépült a Somogyszob-Barcs közötti helyi érdekű vasútvonal, így bekapcsolódhatott a település az ország vasúti vérkeringésébe.



A századforduló után megkezdte működését a téglagyár és a vályogházak helyett téglaházak kezdtek épülni. A főtéren 1906-ban artézi kutat fúrtak egészséges ivóvíz nyerése céljából, de 403 méteres mélységből gyógyvíz tört elő. A következő évben emelték az egykori vásártéren a fürdőépületet, ami a mai fürdő magját alkotja. A régi képeslapokon a park helyén még csak gyepfelület látható. A XX. század elején több gyár, közintézmény, pénzügyintézet épült, a mezőgazdaság szerepe lassan csökkent a település életében.

1930-ban lovascsendőr-alesztályt, majd határőrszázalóaljat telepítettek Nagyatádra. A város központja, a Széchenyi tér környéke az emeletes polgári házakkal kezdett városias arculatot öltetni.





Az országos közigazgatási reform keretében 1941-ben Henész, Bodvica és Kivadár – nem éppen konfliktusmentesen – egyesült Nagyatáddal, így a közigazgatási területe háromszorosára, a népessége pedig másfélszeresére nőtt.



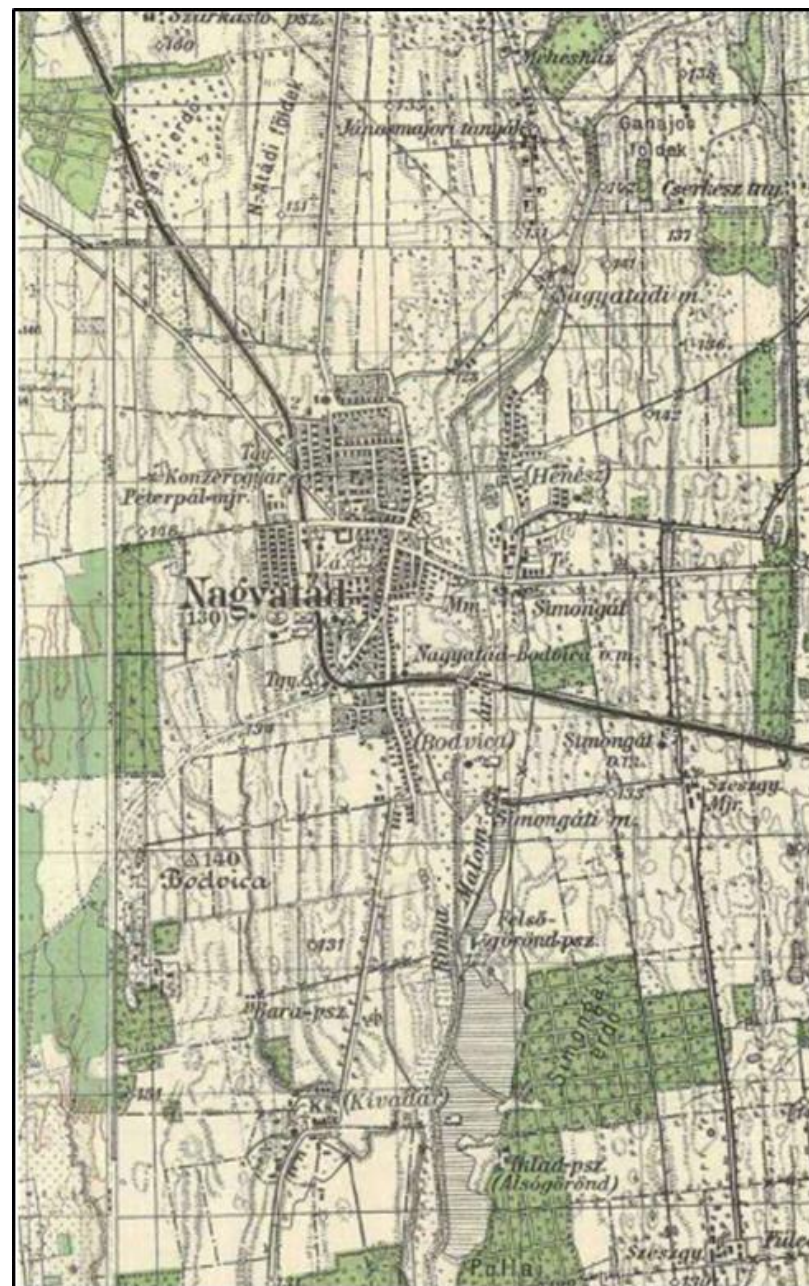
Az 1941-ben készült katonai felmérés térképe már egy sok utcából álló települést mutat, ahol Bodvica már összeépült Nagyatáddal. Henész, Simongát és Kivadár kicsi települések. A település körül több major létezett, a Rinyán malmok működtek.

A II. világháborúban súlyos pusztítást szenvedett el a település, a házak 60%-a romossá vált vagy megsérült.

Az újjáépítést és a szocialista iparosítást követően nagyarányú bevándorlás kezdődött Nagyatádra, gyors ütemben növekedett a lakosság száma.

1961-től határőrséget, harckocsiezredet telepítettek a városba, laktanya épült a taranyi út mellett, megalapozva a katonaváros-jelleget. 1993-ig még büntetőszázad működött itt. A katona-város múltját máig őrzi Nagyatád.

Az egykori laktanya kollégiumként működik, míg a városszéli egykori laktanya területe és épületállománya erősen romló állapotban van, a gazdasági célú hasznosítása lassan alakul. A város hűen őrzi a katonaváros múltját, a katonai emlékek a város turisztikai kínálatát bővítik.





A hetvenes években lakótelepek épültek, gyors ütemben urbanizálódott a település, a népessége 12900 főre növekedett. 1971-ben – a történelem folyamán immár harmadszor - várossá nyilvánították Nagyatádot.

A városfejlesztés tervszerűen és folyamatosan zajlott, a közterületek, zöldfelületek gondos kialakítása mellett. A városi közterületek virágosítása és képzőművészeti alkotások állítása kiemelt hangsúlyt kapott minden időszakban. Nagyatádon indokolt a fürdők, parkok és virágok városa szlogen meghatározása.



A Rinya patak felduzzasztásával csónakázótavat alakítottak ki. A városi parkerdő szomszédságában szoborpark létesült a nemzetközi faszobrász művésztelép alkotásaiból, hírnevet és elismertséget szerezve a városnak. A szoborpark melletti látogatóközpont különböző rendezvényeknek és kiállításoknak ad helyet.

A főtéri parkban álló fürdő folyamatosan működik és strandfürdő épült a város északkeleti részén 1989-ben, ahol folyamatos fejlesztések történnek, pezsgőfürdős termálmedence, élménymedence és tanuszoda épült az évek során.



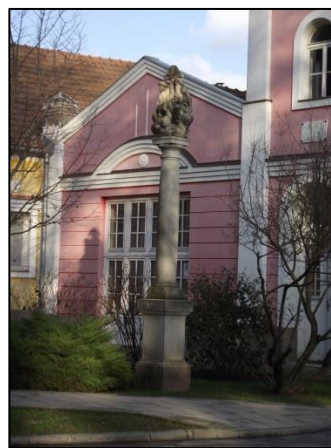


Napjainkra teljes infrastruktúrával, megfelelő intézményhálózattal ellátott, gondozott közterületekkel, kivételes növényállománnyal rendelkező kisváros Nagyatád. A folyamatos fejlődés érdekében a város vezetése újabb és újabb célokat fogalmaz meg. A fejlesztések között egyre nagyobb hangsúlyt kap a turizmus.

Nagyatádon pezsgő a közösségi élet, több egyesület, klub, művészeti egyesület működik. A rendszeresen megtartott hagyományos városi rendezvények erősítik a közösséget. Nyaranta felporzol a város, a nemzetközi triatlon versenyen tömegek vesznek részt versenyzőként és közönségként. Az egykori katonaváros múltját aktívan őrzik, a városközpontban kialakított hadipark a turisztikai látnivalók sorát bővíti.

A város környékén több turistaút található. A városkörnyéki parkerdő, a csónakázótó és a szoborpark - több mint hatvan fából készült alkotással - kellemes rekreációs lehetőséget biztosít.

2015. ősze óta a városközpontot nem terheli a nagy átmenő forgalmú 68. főút, mert északkeletről negyedkörívben elkerüli a várost. A kerékpárúthálózat fejlesztése tervezett a belterületen és a szomszédos Ötvöskőnyig.



3. ÖRÖKSÉGÜNK

a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

Nagyatád síkvidéki kisváros, ahol a legfőbb települési jellemző a meglévő művi értékek mellett a gazdag, értékes növényállomány. Tágas terek, szellős beépítés, gyönyörű fák, parkok a településképet meghatározó jellegzetességek. A történeti egy-, kétemeletes épületek mellett többnyire szépen illeszkedő új beépítések történtek. A település sziluettjében dominál a barokkos templomtorony mellett a kilencemeletes kórház és a három tízemeletes panelház. A településközpont határán folyó Rinya patak és a csónakázótó még kellemesebbé teszi a városi életet. Egyedi a központi parkban elhelyezkedő gyógyfürdő, amelyhez kültéri medence is tartozik. Az egész városra jellemző a különös gondozottság, rendezettség és tisztaság. A közterületek számos pontján képzőművészeti alkotások állnak, nagy részben az itt működött faszobrász alkotótelep alkotásai. A központban három felekezetnek áll temploma. A barokk római katolikus templomon kívül a XX. sz. első felében a református és az evangélikus felekezetnek épült kisebb méretű temploma. Az egykori falvakban - ma városrészek - régi és újabb építésű kápolnák állnak.

Nagyatádon két országos védelmet élvező műemlék található: a ferences templom és a ferences rendház épületegyüttese a Széchenyi téren és a Dózsa György utca mellett, a Honfoglalás téren álló Szent Rókus barokk kápolna az előtte álló kereszttel. Műemléki környezet a ferences templom és rendház környezete.

MŰEMLEKEK

törzsszám	azonosító	megnevezés	cím	kategória	hrs
4552	8017	Ferences templom	Széchenyi tér 5.	MII/ védett műemlék	10
4553	8018	Ferences rendház	Széchenyi tér 6.	MII/ védett műemlék	9
8675	8016	R. k. kápolna és kereszt	Honfoglalás tér*	MIII/ védett műemlék	205,206
8675	15431	rk. kápolna	Honfoglalás tér*	MIII/ védett műemlék	205
8675	15435	kereszt	Honfoglalás tér*	MIII/ védett műemlék	206

**(A SMK H Épitésügyi és Örökségvédelmi Főosztály Épitésügyi és Örökségvédelmi Osztály térinformatikai adatszolgáltatása szerint még Dózsa Gy.u., Kápolna u. vagy Dózsa-Kápolna utca sarok.)*

MŰEMLÉKI KÖRNYEZETEK

törzsszám	azonosító	megnevezés	hrsz
4552	29434	Ferences templom ex-lege műemléki környezete	8, 9, 11, 1692/1, 1693, 1695
4553	29436	Ferences rendház ex-lege műemléki környezete	8, 10, 1692/1, 1693, 1695

Ferences templom



A ferences rendi templom és kolostor építését 1751-ben kezdték meg a Czindery kegyúr által adományozott telken. Az építés több mint 20 évig tartott. A templom és a kolostor az egykori vásártér keleti oldalán épült fel. A jellegzetes barokk stílusú kelet–nyugati tengelyű egyhajós, boltozatos templom eredetileg torony nélkül épült, illetve 1799-ben egy fatornyot csatlakoztattak az északi oldalához. A templom barokk berendezése később készült el, főoltár, mellékoltár, keresztelőkút, áldoztatórác, padok. A barokk oltárból mára csupán négy szentnek a szobra maradt meg. Az alaprajzilag L-alakú kolostor a templom déli oldalához csatlakozik. A klasszicista torony 1873-ban készült el. A II. világháborúban a templom súlyos károsodást szenvedett. Eredeti a sekrestye bútorzata és a templom folyosóján láthatóak a főoltár szobrai. Az ezerkilencszázkilencvenes években készültek a freskók és egyes berendezési tárgyak. A templom teljes külső és belső felújítása 2002-ben fejeződött be.



Az egykori vásártér közepén épült fürdő környékének parkosításával alakították ki a mai csodálatra méltó közparkot, amely a barokk épületegyüttes méltó természeti környezete lett.

Ferences kolostor



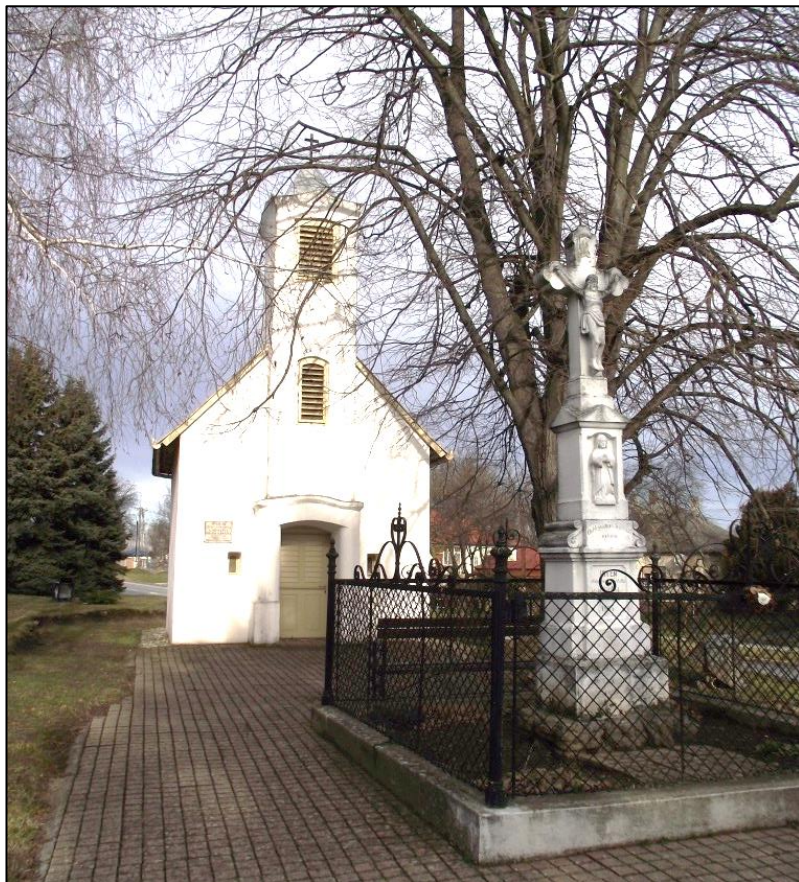
A templomhoz csatlakozó kolostor építését a templommal egyidőben kezdték el. Az alaprajzilag L alakú, egyemeletes kerengőfolyosós épület déli szárnyát 1759-ben kezdték építeni. A barokk stílusú épületet a XIX. sz. második felében eklektikus stílusban átépítették. Szerencsére a kolostor ebédlőtermében megmaradtak a faliképek, az intarziás falburkolat, faragott ajtók és szekrények. 1950 után a kolostor bútorait, könyvtárát széthordták. Szükséglakásokat alakítottak ki benne, majd a napköziotthon konyhája, étkezője működött benne. Később Park Hotel néven szállodaként funkcionált.

A ferences rend 1992-ben kapta vissza az épületet és napjainkban a nagyatádi r.k. plébánia használja egyházi rendezvények céljára. A teljes felújítása 2002-re készült el.



Szent Rókus kápolna

A kisméretű barokk kápolnát 1743-ban építtette Czindery Ferenc az egykori kis-atádi temető helyén. A Honfoglalás terén, a Kápolna utca tölcséres teresedésénél kisebb magaslaton áll a kis kápolna. Az észak déli tengelyű, egyszerű, dísztelen épületnek csupán a délről nyíló bejáratát hangsúlyozza rizalit. Az előtte álló, vaskerítéssel körbekerített keresztet 1925-ben állították, a műemléki védelem a keresztre is kiterjed.



NYILVÁNTARTOTT RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

A város történelmét rejtő régészeti lelőhelyeket az örökségvédelmi hatóság az alábbi táblázat szerint tartja nyilván. A lelőhelyek több korszakból származó emlékeket rejtenek.

azonosító	lelőhelyszám	név	HRSZ
22899 egyedileg védett	1	Bodvica-Temető	2041/2, 0391/9, 0391/11, 2041/1
47884	2	Henészi - temető	0542/2, 0544/3, 0549/6, 2361, 2362, 0542/10, 0542/11, 0545/1, 0545/2, 0549/5, 0549/3, 0542/3, 0543, 0544/4
47885	3	Szollár - malom	0533, 0545/3
47886	4	Kivadari temető	3051/3, 0374
47887	5	Prokopi - dűlő	0116/2, 0116/5, 0116/6, 0116/7, 0116/8, 0124, 0129/1, 0118, 0132, 0117, 0116/1, 0114, 0112, 0128
47891 egyedileg védett	8	Bodovica - Boda	0398/21, 2719/23, 0394, 0392, 0391/13, 0391/12, 0398/12, 0398/2, 0384, 0391/6, 0391/7, 2041/1, 2041/2, 0399, 2719/1, 2719/10, 2719/5, 2719/6, 2719/7, 2719/8, 2719/9, 2719/11, 2719/12, 2719/13, 2719/14, 2719/15, 2719/16, 2719/17, 2719/18, 2719/19, 2719/20, 2719/21, 2719/22, 0398/23, 0398/22, 0398/10, 0398/11, 0398/15, 0398/16, 0398/17, 0398/18, 0391/8, 0391/9, 0391/11, 0391/14, 0398/3, 0398/4, 0398/5, 0398/6, 0398/7, 0398/8, 0398/13, 0398/24, 0398/20, 0391/1, 0391/2, 0391/15, 0391/16, 0391/18, 0395
47893	9	Bodvica I.	0398/23, 0398/24, 0398/3, 0398/4, 0398/5, 0398/20
47896	10	Bodvica II.	0398/22, 0398/20, 0398/24, 0398/23
47897	11	Tölgyes	0376, 0377/5
47901	12	Szollár- malomtól D-re	0546/1, 0547, 013, 0548, 0546/4, 018/8, 07/43, 07/48, 016/1, 07/53, 08, 07/54, 010, 014/4, 07/44, 016/3, 015, 07/27, 014/3, 014/2, 014/1, 016/4, 09/3, 011/1, 016/5, 07/52, 07/51, 07/50, 07/49, 018/5, 018/4, 017, 018/3, 07/42, 0549/1, 0545/3, 0537, 0533

60000	13	Újkút-pusztától É-ra	0430/2, 0430/1
76369	15	Cigány-Markógödri-dűlő 1.	065/3, 062, 039/20, 039/22, 065/2, 039/21, 065/1, 039/19, 066, 070
76371	16	Cigány-Markógödri-dűlő 2.	062, 037, 063/14, 063/12, 063/13, 063/10, 063/11, 063/9
88429	17	Zsellér-föld	0510/2, 0511/2, 0511/4
88431	18	Csonka-dűlő	0542/11, 0540, 0539
88433	19	Rinya Ny-i partja	018/8, 018/9, 049/19, 049/17, 049/18, 027
88435	20	Nagyrét II.	042, 044
88437	21	Nagyrét	039/23, 042





Műemlékek, műemléki környezetek és nyilvántartott régészeti lelőhelyek Nagyatádon

HELYI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ MŰVI ÉRTÉKEK

srsz.	építmény	helyszín	hatsz.
1	kereszt	Ady Endre u. 12.	2572
2	lakóház utcai homlokzata	Árpád u. 8.	1733/1
3	irodaház déli homlokzata	Baross G. u. 11.	535
4	lakóház tömege, homlokzata	Baross G. u. 15.	539
5	ref. templom	Baross G. u. 17.	540
6	lakóház utcai homlokzata	Beregszászi u. 3.	569
7	lakóház utcai homlokzata	Beregszászi u. 6.	549
8	lakóház utcai homlokzata	Beregszászi u. 8.	550
9	lakóház utcai homlokzata	Beregszászi u. 9/a.	565
10	lakóház utcai homlokzata	Beregszászi u. 11.	564
11	kereszt	Bodvicai szőlők	4040
12	kereszt és középkori körtemplom maradványai	Bodvicai temető	2041/2
13	kereszt	Bodvicai temető	2041/2
14	evangélikus templom	Dózsa Gy. u.	625/1
15	volt dohánybevéltő épületei: dohányfermentáló, lakóház, irodaház, kerítés	Dózsa Gy. u. 15-19.	589/2
16	lakóház, állatorvosi rendelő utcai homlokzat	Dózsa Gy. u, 20.	648

17	lakóház utcai homlokzat	Dózsa Gy. u. 60.	693
18	bolt, italbolt tömege, homlokzatai	Fürdő u. 1.	3021
19	r.k. kápolna, Mária szobor, Erzsébet királyné emlékmű, kereszt	Háromfai út	3116
20	Somssich kápolna	Háromfai út	3018
21	temetői kereszt és középkori templomdomb	Henészi temető	2362
22	kereszt	Hókamalom	0563
23	r.k. kápolna, kereszt, Szt. József szobor	Honvéd utca	2337
24	kereszt	Honvéd u. 101.	2373
25	lakóház utcai homlokzat	Honvéd u. 110.	2339/4
26	lakóház tömege, homlokzatai	Honvéd u. 124.	2347/1
27	lakóház, gazdasági épület tömege, homlokzatai	Honvéd u. 138.	2353
28	otthon-ház tömege	József A. u. 1.	2425
29	kereszt	Kiserdő	026/11
30	volt kastély	Kispuszta/Barapuszta	4301
31	ipartestületi ház utcai homlokzata	Korányi u. 5.	436
32	Kossuth szobor	Kossuth L. u.	1692/4
33	lakóház, üzletek utcai homlokzat	Kossuth L. u. 10.	1708
34	lakóház utcai homlokzat, kapu	Kossuth L. u. 43.	1648
35	temetőkápolna	Központi temető	1340

36	temetői kereszt	Központi temető	1340
37	lakóház utcai homlokzat	Mártírok útja 6.	1748
38	irodaház utcai homlokzat	Mártírok útja 16.	1757
39	irodaház utcai homlokzat	Mártírok útja 18.	1757
40	kereszt	Petőfi S. u. 73.	1823
41	lakóház utcai homlokzata	Rákóczi F. u. 14.	2093
42	lakóház utcai homlokzata	Rákóczi F. u. 39.	1929
43	kereszt	Rákóczi F. u.41.	1931
44	kereszt	Rákóczi F. u.	2042/2
45	kereszt	Rákóczi F. u. 81.	1976/2
46	temetői kereszt	Simongáti temető	2711/2
47	volt magtár utcai tömeg, homlokzat	Somogyi B. u. 7.	814
48	kereszt	Szabadság tér	2262
49	kastély	Szabadság tér 8.	2246
50	irodaház tömege, homlokzatai	Szabadság tér 9.	2257
51	gyógyfürdő eredeti épületrész	Széchenyi tér	1695
52	I. világháborús emlékmű	Széchenyi tér	1693
53	Nagy-kereszt	Széchenyi tér	1693
54	Márai-kereszt	Széchenyi tér	1693
55	Szentháromság szobor	Széchenyi tér	1692/1
56	csonka-kereszt alapzat	Széchenyi tér	1692/1

57	régi postaépület, hotel	Széchenyi tér 1.	22
58	múzeum tömege, homlokzatai	Széchenyi tér 2.	21
59	volt tűzoltószertár tömege, nyugati homlokzata	Széchenyi tér 4.	13
60	turisztikai központ, volt zeneiskola nyugati homlokzata	Széchenyi tér 7.	7
61	lakóház, volt vendéglő nyugati homlokzata	Széchenyi tér 8.	5/1
62	lakóház nyugati homlokzata	Széchenyi tér 9.	4
63	lakóház északi homlokzata	Széchenyi tér 12.	1752
64	társasház északi homlokzata	Széchenyi tér 13.	1751
65	könyvtár tömege, utcai homlokzata	Széchenyi tér 14.	1746
66	társasház, üzlet északi homlokzata	Széchenyi tér 18.	1701
67	lakóház, üzlet északi homlokzata	Széchenyi tér 21.	1703
68	volt iskola keleti homlokzata	Széchenyi tér 25.	1364
69	lakóház keleti homlokzata	Széchenyi tér 26.	1363
70	lakóház keleti homlokzat	Széchenyi tér 27.	1362
71	áruház, üzletek tömege, utcai homlokzata	Széchenyi tér 37.	440
72	kereszt	Szigetvári u.	1997/2
73	lakóház homlokzatok	Vasút sor	1279/3
74	vasútállomás épülettömeg	Vasút sor	1279/4
75	bíróság	Zrínyi u. 3.	24

76	volt börtön	Zrínyi u. 5.	25
77	Kisatád középkori templomának maradványai	Szentegyházi dűlő	0103
78	kereszt	elkerülő út mellett	0489/14

néhány helyi védelem alatt álló épület:





TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TÁJÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK, TÁJKÉPI JELLEMZŐK

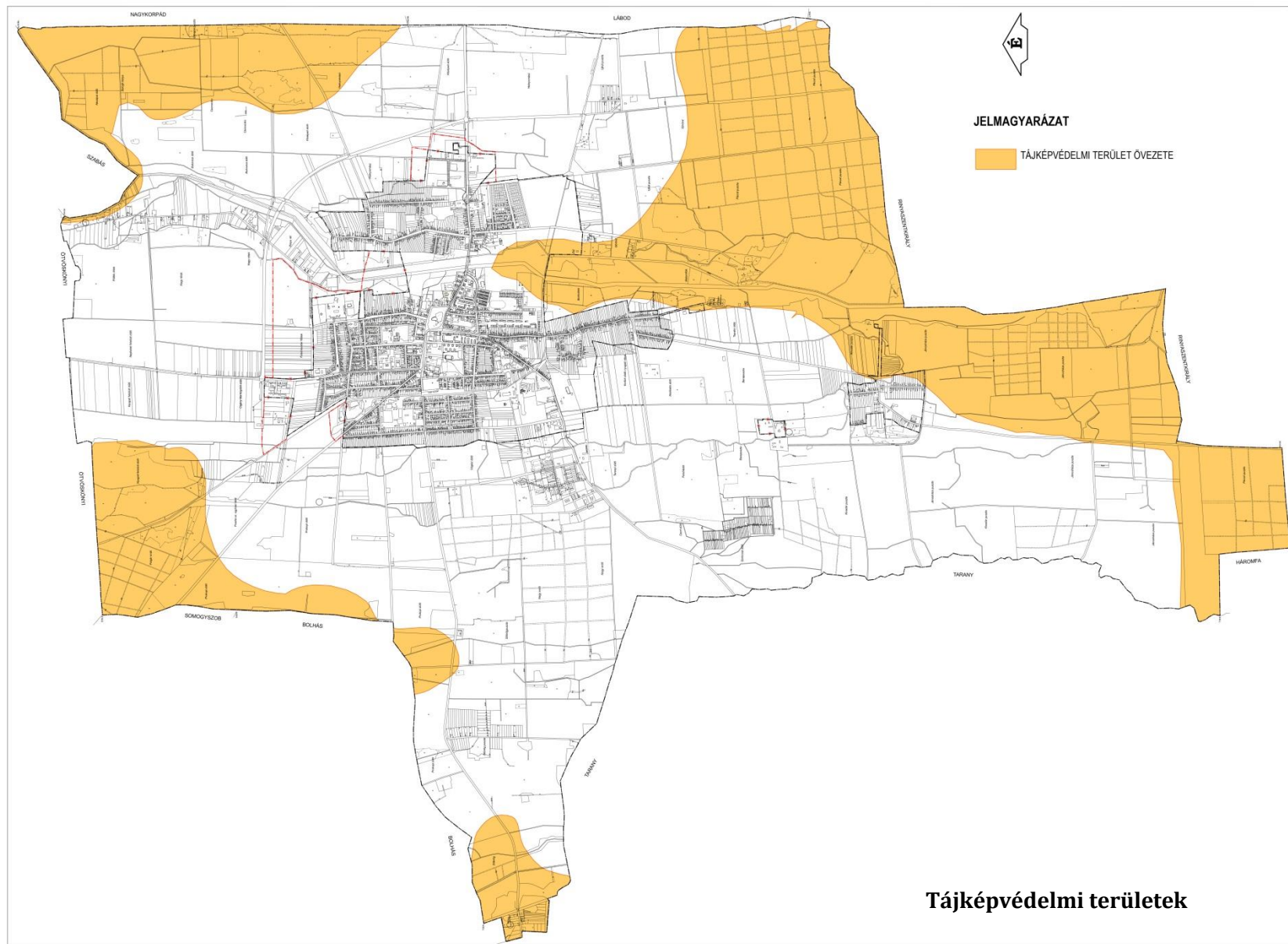
A Nagyatádot övező lankás táj a Dunántúli-dombság része, a tájföldrajzi besorolás szerint a Belső-Somogy középtájhoz tartozik. Homokkal borított felszínének kőzetanyaga az Ős-Duna hordalékkúpjából származik. A tájat a Pannon-tenger tengerben végbemenő kristályos üledékképződés, majd a környező térség hegységképződési folyamatait követően az Ős-Duna folyóvízi felszínformáló erői alakították. A Balti tengerszint felett 125-140 méter között hullámzó domborzatot a homok felhalmozódása és lepusztulása alakítja, amelyben a szél játssza a főszerepet. Hatására változatos, szép deflációs felszínformák jönnek létre. Az állandónak tekinthető széljárás miatt, hosszú, olykor 4-500m-es, É-D irányú szélbarázdák, ún. garmadák jöttek létre, amelyek a Nagyatád környéki táj meghatározó tájképi elemei.

A homokbuckák közötti mélyedésekben megmaradó víz szintén karakteres tájképformáló erő. A létrejövő tavacskákat többnyire egy-egy felszín alatti forrás, vagy az összegyűlő csapadékvizek, patakok táplálják. Ezek közül a legnagyobb a Nagyatádhoz közeli Kivadár mellett található Göröndi-halastavak, melynek vizében és partján egyedülálló gazdaságban láthatunk európai jelentőségű védett vízi madarakat.

A település fölé emelkedve feltűnik, hogy a várost nagyobb kiterjedésű erdők övezik, meglehetősen mozaikos elrendezésben. Tájképi szempontból igen meghatározó a várost átszelő Rinya-patak és a Malom-árok képe és az ezeket övező galériaerdő sávok. A patakokban és a mellettük elhelyezkedő Jóléti-tóban sok madár talál menedéket és pihenőhelyet. A község közigazgatási területének közel egyharmadát kitevő, erdővel és patakmenti galériaerdővel borított területei országos jelentőségű, *tájképvédelmi terület* övezetébe tartoznak.

Végül az erdők és patakok között elterülő változatos mezőgazdasági területek járulnak hozzá Nagyatád összetett táji környezetéhez. A löszön és homokon képződött jó minőségű, agyagbemosódásos barna erdőtalajok miatt Nagyatád története során mindvégig jelentős mezőgazdasági és gabonatermő település volt.

Ezt a táj jelenlegi arculata is jól tükrözi. Részben ennek is köszönhető a külterületet még mindig megtalálható apró telkes, tanyás területek jelenléte. Apró, de tájképi szempontból fontos részlete Nagyatádnak a bodvicai (gorincsei) szőlősbirtokok.





A tájképi védettség a legtöbb esetben együtt jár a természeti értékek jelenlétével. Nagyatádon a várostól délre és Kivadártól keletre fekvő kiterjedt erdőterületek, halastavak, galériaerdők élveznek *európai szintű nemzetközi védettséget*.

Nevezetesen a nagyobb kiterjedésű, *Belső-Somogy Natura2000 különleges madárvédelmi terület* a Rinya-patak menti vizes területeket és az erdőket érinti. Az erdőterületeknek a pataktól keletre eső tagja egyben a *Rinyaszentkirályi-erdő Natura2000 különleges természetmegőrzési területnek* is a részei.

Előbbi védettségét a völgyekben található kis halastavak és a körülöttük található erdők együttesének köszönheti. A hazai feketególya-, cigányréce- és rétisas-állomány legjelentősebb élőhelyei közé tartozik, utóbbinak legnagyobb hazai állománya is itt található.

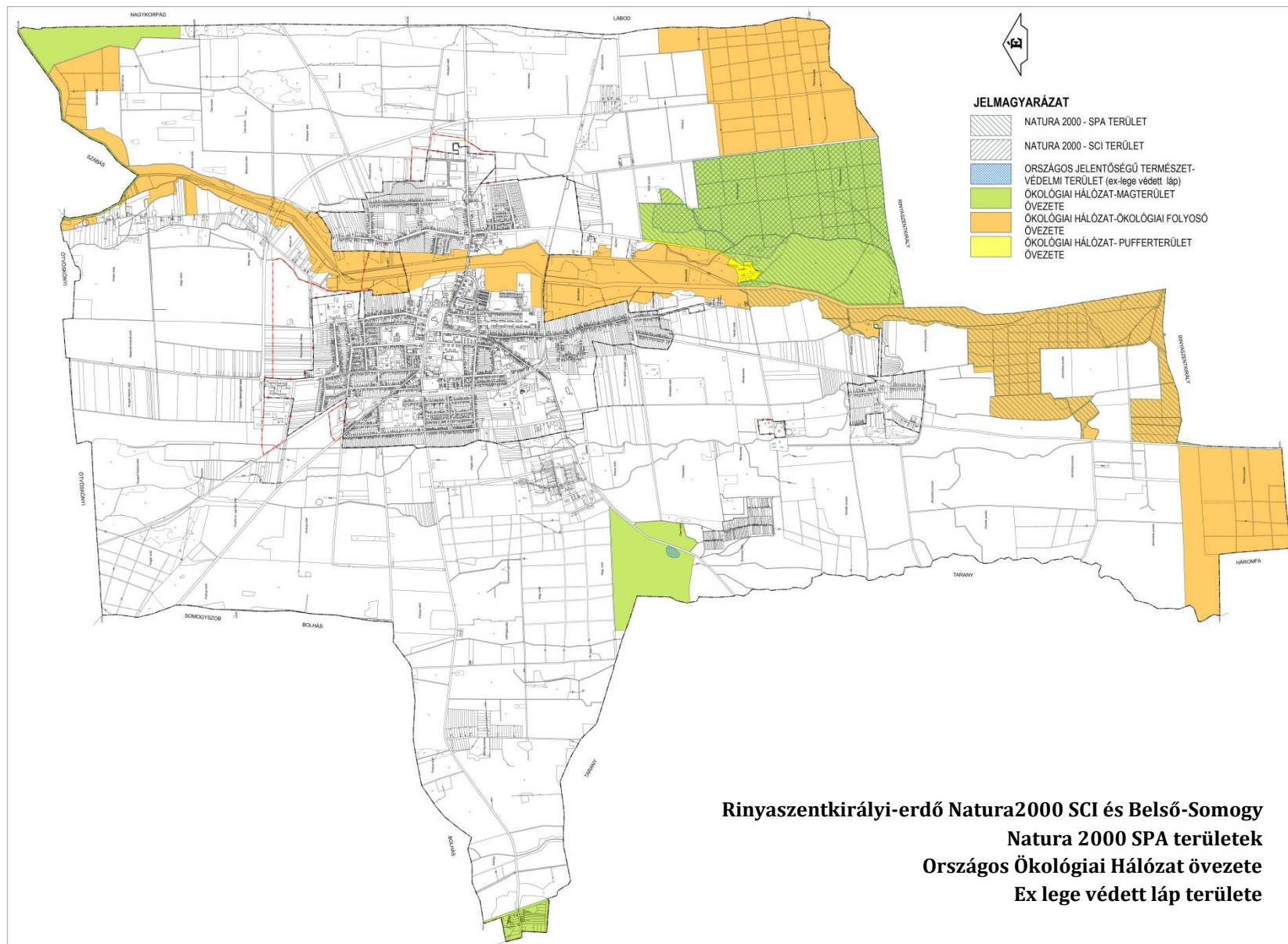
Utóbbi védettségét az értékes megmaradt éger- és kőrisligetek, puhafás ligeterdők, láperdők, illír gyertyános-tölgyesek, keményfás ligeterdők és az élőhelyét itt megtaláló védett kis apollólepke miatt kapta a terület. Az erdők legjellegzetesebb nagyvadja a gímszarvas, de nagy számban megtalálhatók dámszarvasok, őzek és vaddisznók is.

Az említett területek egyben az *Országos Ökológiai Hálózat magterületének* is részei, ami kiegészül a Rinya-patak *ökológiai folyosóként* védett területével. A taranyi út mellett, a régi katonai gyakorlópálya közelében országosan védett (ex lege) védett lápot találhatunk. Mindezek a természetközeli élőhelyek Nagyatád fő tájképi és természeti értékeit adják.

Növényföldrajzi szempontból a térség a Pannonicum flóratartományba, a Dél-Dunántúlt felölélő Praeilliricum flóraidékének Somogyicum flórajrásába tartozik. A nagyatádi löszhátakat, völgytalpakat eredetileg savanyú talajú homokpuszta-gyepek borították. A természetes erdők jellemző típusai a *ciklámenes gyertyános-tölgyesek*, kisebb részt *kocsányos-cseres tölgyesek*. A dombok között csordogáló patakokat *égerligetek* és *tölgy-kőris-szil ligetek* kísérik. A pangó vizes mélyedésekben elvétve *fűz- és égerlápok* foltjait találjuk.

Védett növényei a *királyné gyertyája*, a *selymes peremisz* és a *nagy ezerjófű*. Az erdők aljnövényzetének értékesebb fajai a *pirítógyökér*, *szúrós csodabogyó*, *keleti zergevirág* és az *erdei ciklámen*. A mészkerülő homoki gyepeken ritka vendég az *ezüstperje* és a *kék csillag*.





Rinya-patak



Nagyatád városát a Babócsai-Rinya völgye, a patak és a párhuzamosan vezetett malomárok, valamint a gátakkal kialakított halastavak keleti és nyugati oldalakra tagolja. A Rinya Belső-Somogy legjelentősebb felszíni vízfolyása. A patak Böhönye mellett ered és Nagyatádot kettészelve Babócsa környékén torkollik a Drávába. Teljes hossza 76 km, vízgyűjtő területe pedig 921 km². A patak menti területek és azok környezete védendő és megőrzendő, hiszen jelentős ökológiai értéket képviselnek – az Országos Ökológiai Hálózat részét képezik. A vízfolyás és annak közvetlen környezete teljes hosszában ökológiai folyosóként szolgál. Nagyatád növénytakarságainak természetes határát a Rinya jelenti – a patak vonalától nyugatra gyertyános-tölgyesek, míg a főfolyástól keletre homoki vegetáció a jellemző. A Rinyát és a patakokat általában magas ártéri növényzet: tölgy-kóris-szil ligetek, a mellékágak egy részét pedig égerligetek határolják. A vizes élőhelyeken a vízi vegetáció számtalan típusát figyelhetjük meg, mely számos növényritkaságot rejt magában.

Egyedi tájértékek

A tájban olyan emlékek élnek múltunkról, melyek tiszteletet ébresztenek bennünk és tanítanak, érdekességként szolgálnak. Ha meg akarjuk őrizni ezeket a tájban rejtőző kisémlékeket, akkor az értékmegőrzés egyik fontos alapja lehet a környezetünk természeti, kultúrtörténeti és táji örökségének az ismerete. Ennek az ismeretnek a révén válhatunk képessé arra, hogy felismerjük ezeket az értékeket és tehsünk a megóvásuk érdekében. Az ilyen, tájban megjelenő pontszerű értékeket, tájalkotó elemeket a Természetvédelmi törvény *egyedi tájértéknek*, a településképvédelmi rendelet *egyedi tájértéknek jelölt létesítményként* nevezi.

Nagyatádon az egyedi tájértékek kataszterezését még nem készítette el a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatósága, ellenben a Budapesti Corvinus Egyetem által létrehozott *tajertektar.hu* adatbázisában ismeretlen adatfelvevők által gyűjtött 78 különböző tájérték arról árulkodik, hogy Nagyatádon rengeteg felfedeznivaló mindennapi kis táji emlék várja a kíváncsi túrázókat.



A településen az egyedi tájértékeket három jól elkülöníthető nagy csoportba sorolhatjuk be:

Első csoportba tartoznak a **szakrális tájértékek**: különböző útmenti keresztetek, temetők, kápolnák. A kataszteri térképek és a *tajertektar.hu* tanúsága szerint Nagyatádon 25 db feszület, 4 db kápolna és 3 db templom is található. A szakrális emlékek többsége jó minőségben megépített, jelenleg is jó állapotban lévő, karbantartott építmények, jól látszik rajtuk a lakosok és az önkormányzat gondoskodó, példás lelkülete. Ezt a tényt jól mutatja a 2017. végén átadott új kálvária útvonal, ami a településközpontot köti össze a Henész városrészszel.

Kálvária

A Nagyatádi kálvária a városközponti Szent Flórán tértől indul és Henész városrész felé, a Honvéd utcai Jézus Szíve kápolnához vezet. A 13 stációból álló Kálvária kapcsolatot teremt a Rinya-patak két partján fekvő településrész között. Az egyébként zöldterületekben szegény Henész városrész a kálvária kialakításával egy új zöldfelülettel gazdagodott, ahol friss juhar és kőris kiültetéseket találunk.



Keresztek

Nagyatádon kiemelkedően sok, keresztet találhatunk a város utcáin sétálva, amelyeket egykor a lakosság hívei állítottak. Környezetük a legtöbb esetben gondozott, virágokkal, rózsaágyakkal díszített, jól olvasható felirattal rendelkeznek – különösen a frekvenciáltabb területeken lévő keresztok környezetében. Elenyésző számban lelhető fel kissé leromlott, olvashatatlan feliratú kereszt. Kiemelendő érték és hangsúlyos arculatképző jellemzőjük a festés nélküli, egységesen fehérre meszelt megjelenésük.



Második csoportba tartoznak a **biológiai egyedi tájérték**ként számon tartott értékes fák, fasorok, növénycsoportok. Ide tartoznak a már említett, Rinya-patakot övező puhafás ligeterdők, illetve a település famatuzsálemei, utcaképet meghatározó faegyedei (pl. koros gyümölcsfák), amelyek méretükkel, szép koronaformájukkal a település meghatározó, karakteres elemei. Védelmük és megőrzésük kiemelt feladat.

Nagyatád példásan szép fái közül meg kell említeni a Nagyatádi Parkerdő fáit, a Liget és Rigó utcákban látható hatalmas lombkoronájú kocsányos tölgyeket, a Honvéd utcában lévő gesztenyefát, a Jókai utcai platánokat, a Nagyatádi kempingtől északra elhelyezkedő magányos kocsányos tölgyet és a Móricz Zsigmond utcai virágos kőris fasort.



A harmadik csoportba a kulturális élettal kapcsolatos emlékek tartoznak, amelyeket javarészt a köztéri szobrok, szabadtéri alkotások, emlékművek tesznek ki. Ezekből rengeteget láthatunk a mai napig is a városban.

Nagyatád belterületétől délkeletre található a Nagyatádi Nemzetközi Faszobrász Alkotótelep és Szoborpark. A terület a Rinya és a Nagyatádi Parkerdő között helyezkedik el. A patak menti galériaerdők szomszédságában lévő nagy kiterjedésű tisztásokon elszórtan találhatóak meg a fából készült különböző művészeti alkotások. Maga az alkotótelep a 70-es évek közepén jött létre, amely nyitásának első éve óta nemzetközi jellegű. Célja, hogy a képzőművészek számára lehetőséget biztosítson nagyméretű faplasztikák készítésére. Az alkotótelep és Symposium olyan alkotói műhelyforma, amely közösségi keretet teremt a művészek számára a fa szobrászi megmunkálására (<http://n-mk.hu/szoborpark/szoborpark>).



4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

eltérő karakterű területek lehatárolása a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

Nagyatád városszerkezete organikus alakult ki, a középkori utak határozták meg a fő szerkezetét. A központi négyzetes vásártérrel rendelkező mezőváros folyamatosan nőtt össze a környező egyutcás falvakkal. A szocialista időszak tömeges lakásépítése csak részben rombolta le a történeti épületeket, a lakótelepeket a tömbbelsőkből építették, csupán a Lábod felé vezető út két oldalán álló modern házak és három tízemeletes toronyház idegen a kisvárosi településképben. Az észak-déli irányban lassan csordogáló Rinya patak szabályozott medre és a felduzzasztásával kialakított csónakázótó kellemes városképi elemmé vált a városközpont határán.

A síkvidéki település horizontálisan terül el, amelyből vertikálisan emelkedik ki a templomtorony, a három tízemeletes panelház és a kórház kilencemeletes tömbje. A többi épület magassága szinte nem is haladja meg a koros fák lombkoronaszintjét.

Nagyatádon a településkép szempontjából meghatározó területként többféle terület határolható le.



Nagyatád belterületétől eltávolodva a tájszerkezet logikus rendben, a hagyományos tájhasználati módokat idézve jelenik meg: a település körül – ahol a helyét nem vették át a nagy léptékű ipari-gazdasági területek – még nyomokban megmaradtak az apróparcellás területek. Vélhetően korábbi kertés művelésű területek. Ezt követően a nagyobb, monokultúras mezőgazdasági jelleg dominálja a tájat, ami nem minden esetben alkalmazkodik a természet működési rendjéhez. A táblák között kisebb-nagyobb erdőfoltok, fasorok húzódnak, azonban hálózatosságuk, mennyiségük még további fejlesztésre szorul.

A szántóföldeket a településhatár mentén összefüggő erdőterületek határolják. A tájképet legerősebben a Rinya-patak és a partját szegélyező nedves rétek és puhafás ligeterdők határozzák meg. Madártávlatból alátéve a Rinya-patak képezte sávtól keletre és nyugatra hasonlóan erősen észak-déli irányú, széles, nagytáblás mezőgazdasági területeket találunk, amelyeket a már említett téglalap alakú erdőfoltok tagolnak. A magasabban fekvő belső-somogyi dombhátakon maradtak fenn az elsődlegesen gazdasági rendeltetésű, intenzív erdőműveléssel érintett nagy kiterjedésű, homogén erdőterületek. Az erdőbe ékelődve kisebb kertés művelésű területeket, tanyákat találhatunk.

A leginkább értéket képviselő elem a Bodvicai /Gorincsi dűlő alatt húzódó szőlőskert.

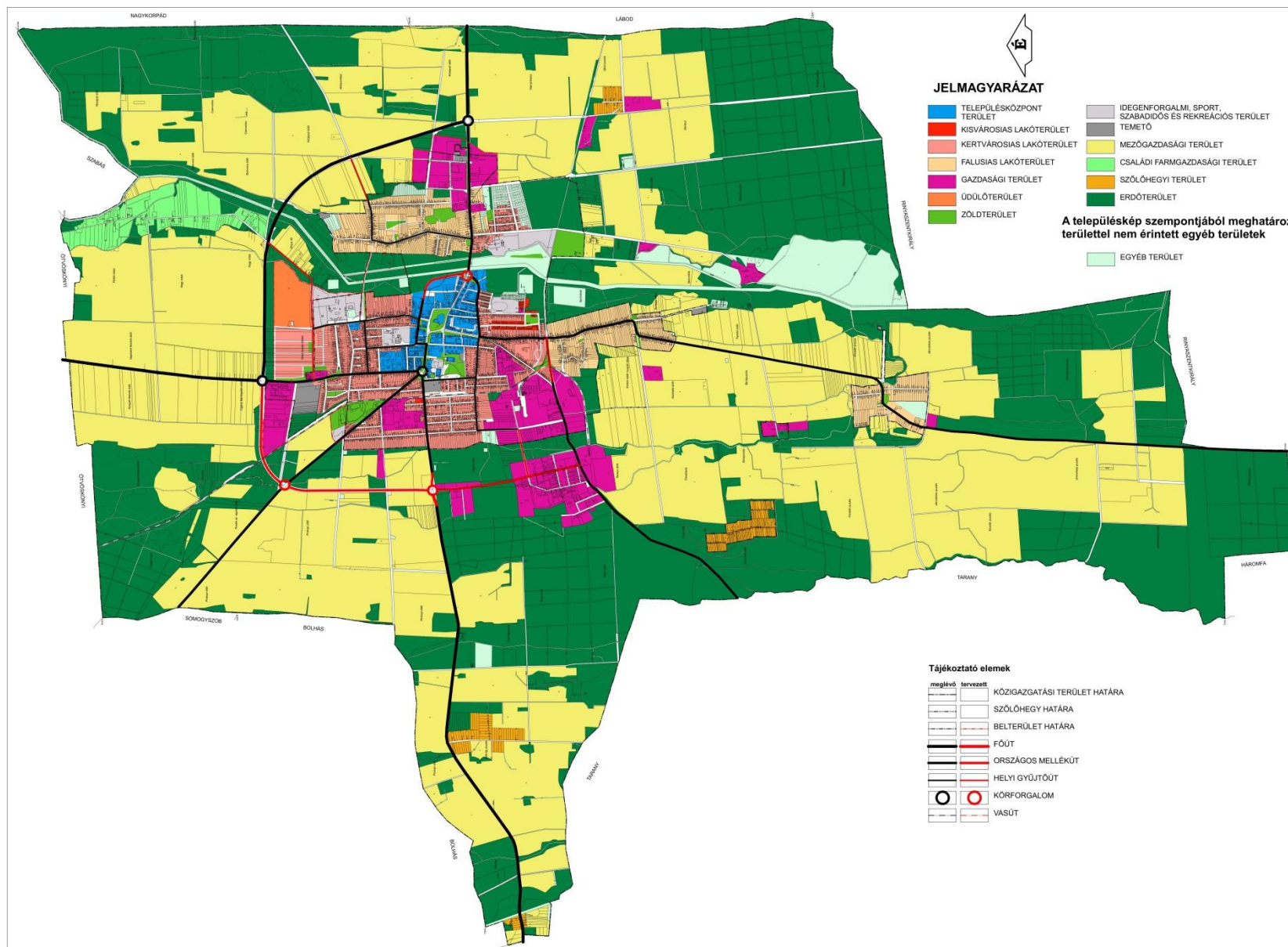




Nagyatád az 1870-ben történt járási és járásbírósi székhelyé alakítása óta központi szereppel bír a környező térségben, amit nem csupán gazdasági, közigazgatási szempontból, intézményi szolgáltatásai révén nyert el. Ennek látványos megjelenése van a régió településföldrajzában és Nagyatád településszerkezetében egyaránt. Csak a műholdképekről feltűnő sajátosság, hogy a várost övező települések szabályos kör alakban, azonos távolságban veszik körbe Nagyatádot, amikkel a hangsúlyos összekötő utak csillagalakzatban teremtenek kapcsolatot. A sajátos karakterhez hozzájárul, hogy ezen utak mentén, jellemzően félúton kisebb falvakat, tanyákat – illetve ezek felhagyott nyomait – találhatjuk meg.

A város fejlődése és növekedése ezeknek a korábban önálló falvaknak egy részét (pl. Henész, Bodvica) magába olvasztotta és ennek a tendenciának a soron következő állomása az elkerülő út fokozatos kiépülésével és ezzel egy időben az iparterületek növekedésével egyre közelebb van. Jelenleg a felvázolt tájváltási folyamatok olyan kedvezőnek tekinthető szakaszban vannak, amikor a megfelelő intézkedésekkel biztosítható a természeti- és táji környezet igényeivel harmonikus, ökológiai szempontokat is érvényesítő fejlődése.

Településképi szempontból meghatározó területek



Településközpont terület karakter

Nagyatád településközpontja az egykori négyzetes alakú vásártéren található 3 hektáros park körül alakult ki, ez a szép park a központ meghatározó eleme. A közpark egyedi sajátossága, hogy a közepén áll a gyógyfürdő, a szabadtéri medencében fürdőzők üdítő látványt nyújtanak a város közepén. Nagyatád városközpontja sajátos, a sokféle stílusú, korú, tömegformálású épületet a hatalmas fák, a gazdag növényzet és a tágas közterületek egységbe foglalják. A városi terek körüli szokásos zárt sorú beépítés szellősen határolja a dús növényállománnyal rendelkező parkot, amelynek négy oldalán részben korlátozott forgalmú utak haladnak. A városközpontban több intézmény szabadonálló módon épült. A nem mindig szabályos beépítés egyéni arculatot ad, nem tükrözi a tervezettséget, inkább az organikus fejlődést.

Az épületek általában emeletesek, a legtöbb kétemeletes, de földszintes épületek is állnak a tér körül. A legtöbb épület magastetős, de a néhány lapostetős sem zavaró. A városközpont épületeire a bátor színezés a jellemző, amely külön hangsúlyozza az egyedileg formált épületeket. A homlokzatok az építési időtől függetlenül plasztikusan formáltak, az egyszerűbb homlokzatok pedig élénk színre festettek. Az utcaképet meghatározzák a koros fák lombjai és a változatos épületállomány, amelynek az életkora XVIII. századtól a XXI. századig terjed, az épületek stílusa is sokféle, a barokktól a kortárs építészetig. A többféle épület igazán változatos településképet eredményez, ám a nagyméretű fák egységbe foglalják. A homlokzatok díszesek, az újabb társasházakat mázas kerámia díszítőelemek teszik barátságossá, egyedivé. Kontrasztos a Kossuth Lajos utca két oldala, ahol a keleti oldalon megmaradt a történeti telekosztás és a földszintes házak helyén fokozatosan épültek emeletes társasházak, míg a nyugati oldalán egyszerre bontották le az összes régi házat és négyemeletes lapostetős lakótelepi épületekkel építették be. Az épület előtti tágas zöldterület és a fasorok jótékonyan takarják a sematikus épületeket.





Nagyatád településközpontjának épületei igazán sokfélék, a különböző korszakok különböző stílusában, divatos formavilágával, azonban a jól karbantartott épületek, az igényesen kiépített közterületek és a gazdag, sokszínű növényvilág kedves, barátságos kisvárosi központtá varázsolja. A térfalak tágas, szellős szabad területeket alkotnak, békét és nyugalmat sugároznak.

A városképet különösen barátságossá teszik a sűrűn előforduló különböző képzőművészeti alkotások, melyek nagy része a nemzetközi faszobrász alkotótelepen készült, egyben egy művészetkedvelő városról árulkodnak.

A kiválóan gondozott, igényesen és szépen kiépített közterületek pedig külön felhívják magukra a figyelmet. A parkosítás, virágosítás igazán példamutató, megérdemelten kapott a virágosításért sok díjat és elismerést a város. A gyalogosokat tágas, jó minőségű burkolt felületek szolgálják, csakúgy a gépkocsiforgalmat. Az utcák enyhe ívei az egykori nőtt településre utalnak.







Kisvárosias lakóterület karakter

A nagyatádi lakótelepek házai lehetnének bármely magyar városban, de a bőséges zöldfelület és a gazdag növényállomány sajátosan nagyatádivá teszi, szinte eltünteti a lakótelepi megjelenést. Két utca kivételével szerencsés módon kerültek elhelyezésre a szocialista tömeges lakásépítés termékei, nem érzékelhető a tipikus lakótelepi külső, a nagyra nőtt fák lombjai barátságossá és hangulatossá teszik az utcaképet. A Kossuth Lajos utca nyugati oldalát a történeti épületek helyett lakótelepi szalagházak alkotják, azonban az előttük álló dupla fasor jótékonyan takarja, így nem zavaró a keleti oldal lassan átépülő színes, gazdagon formált társasházaival szemben. A felújított homlokzatú épületek új, merész színezése vidámmá teszi a lakótelepi környezetet.



Kisvárosias karakterterületként határozható meg a családiházias utcákkal határolt tömbbelsőben épített lakótelep-szerű beépítés a Jókai utcában, amely a nyolcvanas években épült. A lakóházak négyemeletesek, tükrözik az iparosított építési technológiát. Az épületek úszótelkesek, nincs saját kertjük, a házak közötti közterületek rendezettek, gondozottak, amint az egész városra jellemző. Kisvárosias területként határozható meg a Somogyi Béla utca északi oldalán nemrég épült, kortárs építészeti jegyeket mutató munkásszálló.





A lakótelepek zöld környezete valóban nagyon jól karban tartott, példásan kialakított. A mindenhol gazdagon beültetett, szépen parkosított zöldfelületek könnyen feledtetik velünk, hogy lakótelepi környezetben járunk. Az utcákban mindenütt egységes fasorokkal találkozhatunk: a Jókai utca mentén vöröstölgy, platán és nyírfa sorok, a Kiszely utcában ciprus és cukorjuhar, a Hunyadi utcában kőris és hegyi juhar, a Somssich Eszter utcában kétoldali vérjuhar fasor teszi élhetővé, széppé és változatossá a településrészeket. Kissé szokatlan, de nagyon jól működő rendszer, hogy azonos fajból álló kettős fasor helyett külön-külön fafajokat alkalmaznak az utcák két oldalán.

Az egységet néhol szomorúfüzek, nyírfák, kőrisek, törökmogyoró, kislevelű hárs kiültetések, magas platánok bontják meg, amik szint visznek az egyébként is kellemes környezetbe, de sajnos láthatunk néhány rossz példát is: felkopaszodó ciprusok, unalmasan egyenes vonalvezetésű fagyal és vérborbolya sövények; hosszú, tagolatlan gyeprácsos parkolók; feltöredezett betonelemes járdák mutatják, hogy mindig van valami apró alakítani való munka.





Példamutató, hogy az önkormányzat zöldítési munkájában a lakók is partnerek. A lakótelepi környezetben nagyobb jelentősége van a közösen használható zöldfelületeknek. Itt érezhetően több a lakosok által ültetett és fenntartott apró előkert, amikben jellemzően változatos egynyári kiültetések találunk.

Ugyanilyen fontos zöldfelületek a tömbházak belső kertjei, ahol jelenleg funkció nélküli fás-gyepes tereket találunk. A belső kertekben ligetes elrendezésben a következő fajokot ültették: platán, szil, tulipánfa, feketefenyő, vörösfenyő, ezüstoffenyő, ciprusok. Alattuk tágas gyepfelületek húzódnak, kevés cserjével és sajnos egyelőre még kevés lehetőséggel a minőségi időtöltésre.



Kertvárosias lakóterület karakter

Nagyatádon a kertvárosi karakternek három fajtája is előfordul: a sorházas, kistársasházas és a családházas beépítésű. A városközpont közelében épültek kétszintes kistársasházak, sorházak. A városközponttól délre kisméretű telkeken zárt sorú beépítési módú telektömbökben telepszerűen, de kellemes kertvárosi lakókörnyezet alakult ki. A szellős beépítés, a gazdag növényállomány, a gondozott közterület kellemes, barátságos utcaképeket alkot. A történeti utcákhoz jól illeszkednek a mérnöki szerkesztésű utcák, amelyet a város népességének növekedése indokolt. A családházas területen a beépítési mód többnyire oldalhatáros, de a simongáti városrészben a viszonylag kisméretű telkek szabadonálló beépítése szinte üdülő-szerű településképet alkot. Ezen a területen még több beépíthető szabad telek található. Az utcák többnyire szélesek, zöldsávval a járdák mellett. Általában magastetősek az épületek és ízléses homlokzati kialakítással, rendezett kerttel rendelkeznek. Az egységes utcaképet csak néhány helyen bontja meg egy-egy magasabb lakóház. A homlokzati felületek vakoltak, a nyílászárók többnyire fából készültek, a tetőfedésre általában cserepet használtak. A kerítések jellemzően áttörtek és a magasságuk nem haladja meg a szemmagasságot.





A területen nem csupán az épületek készültek egységes, uniformizált koncepció alapján, hanem a hozzájuk tartozó zöldfelületek és a közterületi növényesítés is. A Tallián Andor utcában keleten egységesen berkenye fák sorakoznak, míg nyugaton a kórház fái visznek változatosságot a kertvárosias utcaképbe. A Somssich Eszter utca kettős vérjuhar sorát a nyugati oldalon tuják és ciprusok csoportjai bontják meg. A szisztematikus fásítás szerencsére továbbra is folytatódni látszik.

Az egyébként mindenütt nagyon szépen gondozott faállománnyal, sűrűn nyírt gyepfelülettel bíró közterek feszes, szigorú rendezettségét a lakosok által rózsával, őszirózsával, legényvirággal, mályvarózsával, pillangóvirággal és rengeteg egyéb díszes egynyárral és évelőkkel kiültetett igen vegyes felületei teszik változatossá. A szemnek kedves gesztusok a növényekkel befuttatott bejáratok, apró lugasok, feldíszített erkélyek. A kertvárosi jelleg egyik fő mutatója a lakótömbök közötti foghíjakban szépen sorakozó veteményesek.



A kertvárosias karakterű területek másik típusa az átalakulással létrejött modern kertvárosi településrészek. Az egykori falusias utcaképet, telekhasználatot az idők folyamán felváltotta a kertvárosias megjelenés és a városi életmódnak megfelelő kertfunkció. Az épületek tükrözik a többféle építési időt, a divatos formavilágot, általában heterogének az utcaképek. Kevés utcában történt nagyjából egyidejű beépítés, ott inkább kialakult az egységes utcakép. A lakóházak az oldalhatár mellé épültek, többnyire előkert nélkül. Az utcaképek a sokféle tetőforma miatt nem homogének, a legtöbb épület földszintes, jellemző az egyszerű tömegformálás. A vakolt, festett homlokzat a jellemző, a tetőfedés a legtöbb háznál cserép és pala. A kerítések jellemzően áttörtek, sok helyen igényes kialakítással. Az utcák többségében kétoldali járda készült, a csapadékvíz elvezetés általában gyepes árkokkal történik. A villamos energia légvezetékei nem előnyösek a kedvező utcakép szempontjából. Az utcák fásítása nem egységes, többféle fafajt ültettek, sok helyen különféle tujákat és más örökzöldeket.



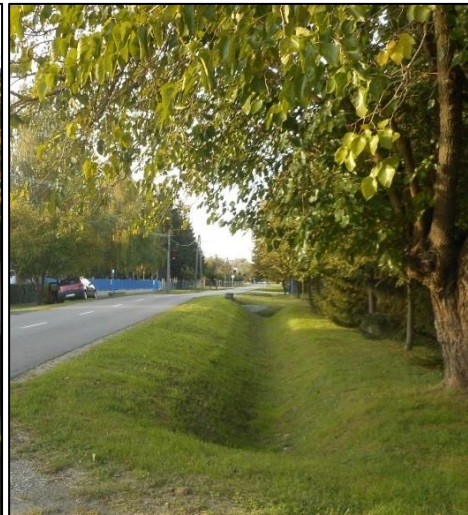


A területet utcafásítás szempontjából két csoportra lehet osztani: ahol már megtörtént az egységes koncepció szerinti felújítás és ahol még nem. A városközponti területtől a Kápolna utcáig, valamint a Somogyi Béla utca és a Gyár utca által közrefogott területre az előbbi igaz: kertészeti díszfajtákból összeállított egykorú, egységes fasorokkal, visszafogott cserjekiültetéssel, nyírt gyepvel ellátott zöldsávok . jellemzőek A városi sorfák szinte minden tagja képviselteti magát: a Korányi Sándor utcában csörgőfa és oszlopos juhar, a Bajcsy-Zsilinszky utcában berkenye, a Czindery Ignác utcában vérszilva, a Zrínyi utcában virágos kőris és még sok féle szebbnél szebb életteli fa, nyír és hársfasorok.

A Somogyi Béla és a Dózsa György út által közrefogott városnegyed kert-, épület- és utcakialakításában is kertvárosi jelleget ölt, de a máshol jellemző egységes utcafásítás még nem valósult meg. A kissé jellegtelen utcaképet spontán kiültetett tuják, ciprusok, nyírfák, berkenyék, egy-egy sor gyümölcsfa (pl. meggy), ritkás juharsorok határozzák meg.

A zöldsávokat, árkokat a nyírt gyeppel dominálja. Cserjék közül főleg az örökzöldek jelennek meg: fagyal, boróka, tuja a kontinentális stílust; díszfüvek, yuccák, sásliliomok a mediterrán hangulatot kedvelő porták előtt.

Értékes zöldterület a Kápolna utca és az Arany János utca közötti kiszélesedő tér, benne nagy zöldfelülettel, játszótérrel és kápolnával. Szintén nagyon értékes a Petőfi tér különleges, erdei hangulatot árasztó parkja.





Az árkok tekintetében nem lehet egységes arculatról beszélni. A változó lejtésviszonyok szerint találunk nyílt vagy zárt rendszerű csapadékcsatornát, gyepes szikkasztóárkokat vagy éppen árok nélküli gyepsávokat. Az árkok és az autóbeállók kialakítása is vegyes képet mutat. Sok helyütt még gyepes, esetleg szépen körbeültetett árkokat találunk, de már sok helyen megjelenik a teljes felületén leburkolt, betonelemes árok is. Az autóbeállók a legtöbb esetben szilárd burkolattal ellátott, jellemzően aszfaltból, vagy betonból öntött megoldással készülnek, kerékfogó padka nélkül.



A kertek egyöntetűen a pihenőhely, a rekreáció, a díszkert szerepét látják el, amibe ritkán olvad bele egy-egy haszonkerti növény, gyümölcsfa vagy házi veteményes sor. A kertekbe a legtöbb esetben nem látunk be: tömör kerítés és sövény akadályozza meg a betekintést. Ez különösen az északi városrészre jellemző, ahol még jobban dominálnak a modern kertészeti megoldások.

A déli városrész kerthasználatára az átalakulás szakaszában van. Itt még sokkal nyitottabb, átláthatóbb kerteket találunk hagyományos növényalkalmazással. Muskátli, szőlő, mályvacserje, őszirózsa, legényvirág, orgona a legjellemzőbb faj. Igen szép és egyedi karaktert adó megoldás a Kiszely László utcában a kapu és a bejárati ajtó között kialakított szőlőlugas, ami egységesen megjelenve az utca hosszában hangulatos milliót alakít ki.



Falusias lakóterület karakter

Nagyatádon az egykori különálló falvakban, ma városrészekben megőrződött az eredeti beépítés struktúrája, a falusi karakter, ám az átalakulás folyamatos, egyre szaporodnak a kertvárosi jellegű épületek. Az enyhe ívű utcák mentén a telkek általában keskenyek és hosszúak. A lakóházak az oldalhatár mellett épültek. A melléképületek a lakóházak mögött állnak. Jellegzetes módon a legtöbb utcában előkert nélkül állnak a házak. A lakóházak tetőformája vegyes, az utcára merőleges nyeregtető keveredik a sátoztetővel. A házak pikkelyes fedéssel készültek, a homlokzatok vakoltak, általában világos színre festettek. A kerítések sokfélék, a legtöbb áttört és a szemmagasságot nem haladja meg.



Általában az utcai homlokzaton ablakok helyezkednek el, a lakásbejáratok az oldalkertből nyílnak. Az ajtók, ablakok jellemzően fából készültek. Szerencsés módon nincsenek túlzottan szabdalt tömegű vagy harsány színűre festett épületek. A melléképületek a lakóházak mögött állnak. A közterületek tágasak, gondozottak. Az utcák legtöbbször két oldalán épült járda, a csapadékvízvezetés nyílt árkos. A villamos energia légvezetékeken jut a házakba.







Az épületekkel ellentétben a zöldfelületek és a kertek az átalakulás helyett a leromlás irányába mozdultak el. Az utcafásítás hiányos, a falusias hangulatú utcákban alig találunk fasorokat. A hiány sok esetben a rendelkezésre álló keskeny zöldterületből következik. Ezen intenzívebb cserje- és évelőkiültetéssel lehet javítani.

Természetesen látni kell, hogy az önkormányzati szándék szerint évről évre új utcák gyarapodnak frissen kiültetett facsémekkel. A jövőben tehát a fásítási hullám ezt a településrészt is eléri. A fatelepítés megtervezéséhez használjuk fel a meglévő jó példákat! A Henész és Kivadár városrészekben szépen megmaradt falusias utcaképeket láthatunk. Ilyenek többek között az Ady Endre utca magas kőrisei, a (hiányos) cseresznye- és szilvafa sorai, a József Attila utca cseresznyefái, a kivadári Fürdő utca szép barack, szilva és kislevelű hárssal vegyes fásítása.

Sajnos a negatív folyamatok itt is megindultak: a megváltozott szokások miatt az öreg gyümölcsfák ápolására, ifjítására nem fordítanak gondot a tulajdonosok. A korábbi egységes sorok mára már foghíjasak, sok helyütt egyszerűen fenntartható, olcsó örökzöld sövények, tujafélék kerültek a helyükre.

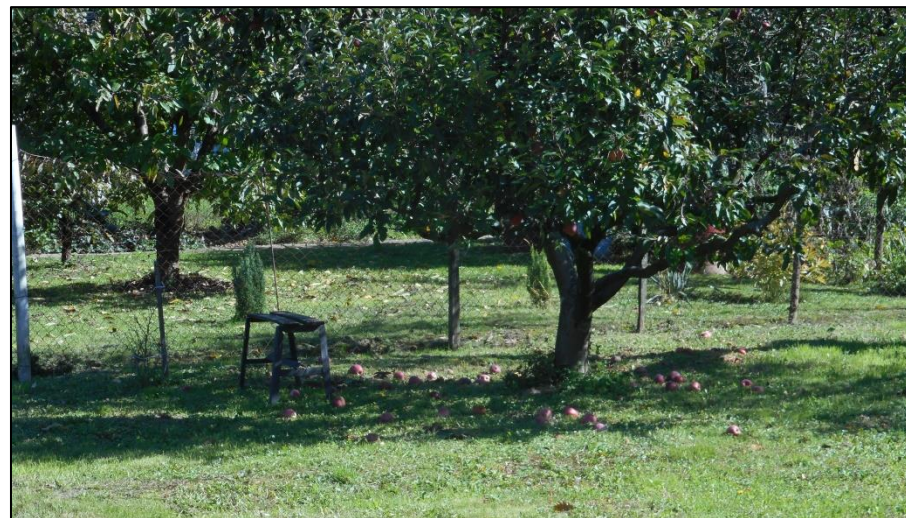


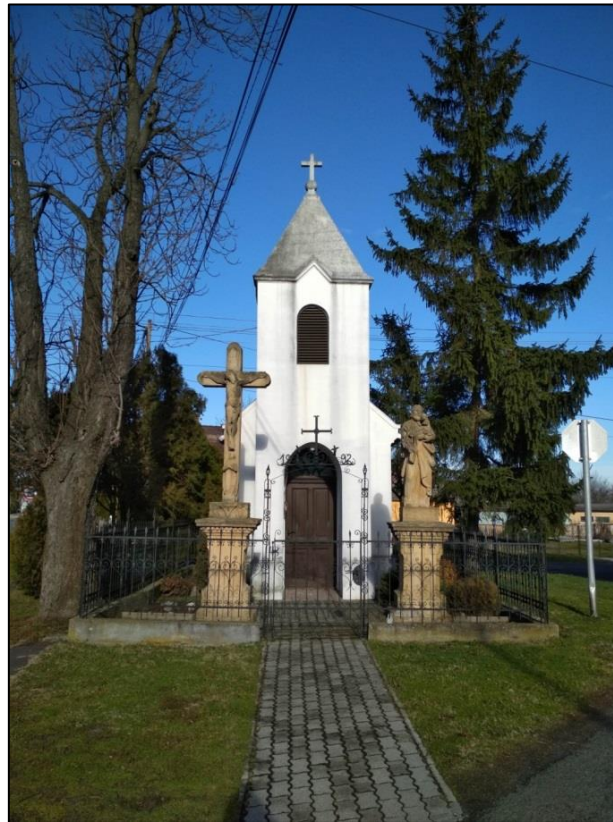
A kerthasználatban a klasszikus hármass osztású paraszti kertek mintája jellemző. A felosztás lényege, hogy a lakóház előtt és az oldalkertben díszkert, mögötte a gazdasági épületekkel egy vonalban baromfiudvar kap helyet, majd a hátsó telekben következik a veteményes, gyümölcsös és aprócska szántó hármasa.

Az alkalmazott növényzet őszirózsákból, rózsákból, muskátliból, kánnákból, orgonából és mályvacserjéből áll, amit az elmaradhatatlan szőlősorok, diófák és mogyoróbokrok egészítenek ki. Már érezhető a mediterrán hatás. Gyakori látvány a füge, leander, rhododendronfélék, cipruska, ecetfa és fűfélék (zebrafű és pampafű). Feltűnő érdekesség az igen sok helyen látható banánfa is.

A falusias karakterre jellemző, hogy a külterülettel határos telkei mentén szép átmenet figyelhető meg a telek és a külterület között. Ez a már bemutatott hármass osztású paraszti kerttípus alkalmazásával valósul meg. A hatást erősíti a telekvégbe ültetett mogyoróbokor- és gyümölcsösorral kialakított szegély.







Városrészenként régi és új kápolnák, keresztek állnak, hűen tükrözik a település vallási érzületét és a vallási közösségek összefogásban rejlő erejét. Az egyházi építmények gondozottsága – az egész városra jellemzően – magas színvonalú.

Gazdasági terület karakter

A településközponttól délnyugatra terül el a nagy hagyománnyal rendelkező, több mint száz éves cérnagyár - mára külföldi tulajdonosa van - a szürke betonkerítéssel körbevett épületcsoportot körbe építették családiházakkal. A somogyszobi út mellett terül el az egykori híres konzervgyár használaton kívüli épületcsoportja. Sajnos a gyár újraindítása reménytelen a leromlott épületállomány és az elavult technológia miatt, jelenleg óriási ELADÓ felirattal keresik az új befektetőt. Gazdasági területek találhatóak a városba bevezető utak mellett, a belterület határán, a lábodi út két oldalán, az ötvöskónyi út két oldalán, a taranyi út két oldalán. A gazdasági területek részben beépültek, de tartalék területek is rendelkezésre állnak. Az ipari park szabad telkei várják a vállalkozókat.

Gazdasági területként minősítettek a külterületi mezőgazdasági majorok, az újkútpusztai majorok, a barapusztai fűrészüzem, a volt halgazdasági telephely a Göröndi halastavaknál és a berzencei út déli oldalán meglévő telephelyek.



A telkek mérete változó, az épületállomány nagyságrendje a funkciótól függően változó. Jellemzően a szabadonálló beépítési móddal épültek az üzemi épületek. Az épületek minősége, színvonala változó. Az újabb üzemi épületek különféle színvilágú csarnokszerkezetek. A kerítések áttörtek, egyszerű drótfonatok. A telekhatárok mellett nincsen növényzet. A kiépített utak mellől hiányoznak a fasorok.



Az egykori katonai laktanya a taranyi út mellett a pusztuló épületállományával, sivár betonkerítésével nem kellemes látvány. Egy részében akadálypályát alakítottak ki, de ipari parkként gazdasági tevékenységre tervezett, a területen már több vállalkozás is működik.

A kereskedelmi és gazdasági területek tájbaillesztése jelenleg nem megoldott. A szükséges növénytelepítési megoldások csak részben érvényesülnek, holott a területek elhelyezkedéséből adódóan – jellemzően a városba bevezető utak mentén – ezekre külön gondot kellene fordítani.



Zöldterület karakter

Az előzőekben láthattuk, hogy Nagyatádon a város különös gondot fordít a zöldfelületek igényes kialakítására. Nem történhet ez másképpen a település legnagyobb és legmeghatározóbb közparkjaival sem. Ezek közül ki kell emelni a Széchenyi-parkot, a Szent István parkot, az Európa-ligetet és a szoborparkot.

Széchenyi-park

A Széchenyi park a város központi parkjához illően rendezett, kellemes sétára hívogató hangulattal rendelkezik. Gyalogos úthálózata a közelmúltban szépen felújított, térkővel burkolt, egyenes vonalvezetésével sűrűn tárja fel a park belső tereit. Központi látványossága a termálfürdő, amit a szabadon látogatható részekről drótkerítéssel, belátást akadályozó fakerítéssel választottak el. A területhasználat kimerül a fürdésben és a kutyasétáltatásban, illetve a legtöbben csak áthaladnak a parkon. Hiányoznak a leülésre, zavartalan pihenésre lehetőséget nyújtó terek. Kivétel az újonnan épült Zenepavilon, ami a pihenésre, olvasásra vágyók között népszerűségnek örvend. A park növényállománya idős, jól beállt társulás, elsősorban vadgesztenye és közönséges platán alkotja, amelyet számos örökzöld (tiszafa, normannfenyő, lucfenyő) és lombhullató (császárfafa, perzsafa, vöröstölgy, páfrányfenyő) különlegesség színesíti. A fák elhelyezése ligetszerű, így jól elkülöníthető, hangulatos tereket hoznak létre. A cserje- és bokorszint hiányzik, mindenképpen fejlesztendő, különösen a Baross Gábor utca felőli zaj- és vizuális védelem erősítése.



Szent István park



Az előzőnél nyitottabb, áttekinthetőbb park, amit két részre lehet osztani. A nyugati parkrész egy angolpark és gyűjteményeskert hangulatát idézi, a keleti parkrész nagy kiterjedésű, kihasználatlan gyepes területekre és sportolási célú zöldterületekre osztható. A parkot kellemes vonalvezetésű, térkővel burkolt gyalogút szeli át. A Sportcsarnok előtere és Széchenyi térre vezető sétány a Piac térrel azonos térkővel burkolt, jó állapotú. Az utcabútorzat fa és acél padokból, illeszkedő hulladékgyűjtőkből áll. Stílusában és anyagában ettől eltérőek a beton és fém kandaláberek. A növényzete zömében idős faegyedekből áll. Nagyobb számban találni fiatal gesztenye- és hársfasorokat is. A park kialakítása ligetes: árnyas és nyitott napos területek váltakoznak benne. Szép számmal találni ritka, egyedi dísz adó fajokat, úgymint a mamutfenyő, vasma, ezüst juhar, vörös tölgy, andalúziai jegenyefenyő, stb. A park buszállomáshoz közeli részén kifejezetten hiányzik a vizuális elválasztás. Szintén felújítandó elem az izraelita temető kerítése mentén ültetett beteg tujasor.



Európa-liget

Az Európa-park Nagyatád közigazgatási határán, a Somogyszobi út mentén fekszik. A terület, mint egység könnyen lehatárolható, háromszögletes formáját határozott tájelemek kerítik körbe. Az agyagbánya körüli növényzet a felhagyás után természetes úton fejlődött, így az egykori kopár gödrökből étellel teli tórendszer alakulhatott ki. A partoldalak biológiailag diverz területek: vízi- vízparti lágyszárúakat, valamint kifejlett fákat találunk itt. A tó átlagosan 20-40 cm mélységgel maradt fenn. Ez az a minimum érték, amit az év minden szakában megfigyelhetünk. Fenntartás híján benőtte a fűz-újulat, nádas vagy gyékényes-nádas élőhelyek jöttek létre. A változatos növényzet a különféle állatfajok betelepülését is magával vonzotta, így vízi madarak, siklók, békák és egyéb vízhez köthető fajok figyelhetőek meg a területen.

A déli rész sík területein mára felhagyott rutinpálya és céllövölde található, körülöttük magánszemélyek önerőből padokat, asztalokat, tűzrakót valamint szaletlit építettek, jelezve, hogy a jelenleg alulhasznosított terület közparki fejlesztésére igény van.

A terület rendszeres kaszálásának köszönhetően változatos fajta-összetételű virágos gyeppálmány alakult ki, ami kedvez a rovarvilágnak.

Szoborpark

A szoborpark gondozott gyepfelülete az egykori nemzetközi hírű faszobrász alkotótábor műveinek elhelyezésére szolgál és a városlakók kedvelt kirándulóhelyévé vált, amellyel turisztikai látványosság is. A látogatóközpont épülete szerényen illeszkedik a szép táji környezetbe.

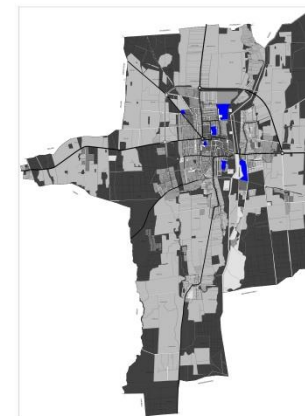


Idegenforgalmi, sport, szabadidős és rekreációs terület karakter

A város már régóta jelentős hangsúlyt fektetett a turizmusra, a szabadidő hasznos eltöltésére, ennek érdekében többféle funkciójú és nagy kiterjedésű területek állnak rendelkezésre a turisták, a városlakók és a környékbeli települések lakói számára.

A gyógyvízzel rendelkező Nagyatád életében fontos szerepe van a gyógyvízre épülő turizmusnak. A város közepén levő termálfürdő több mint 100 éve üzemel, a gyógyító víz sok beteg számára nyújt segítséget.

A város északkeleti részén 6 hektár területen megépült termálstrand hamar népszerűvé vált. Élmenymedence, úszómedence, sportpálya és magas színvonalon gondozott zöldfelület áll a vendégek rendelkezésére. A strand északi szomszédságban épült a szabályos elrendezésű kemping. A strand déli oldalán 2008-ban épült fel az íves tetőkkel fedett tanuszoda.



Nagyatád sportélete gazdag, sokféle sportág képviselőinek van klubja. A Mudin Imre Sportcentrum gondozott futballpályája mellett, teniszpálya, korsárlabdapálya, futópálya biztosít sportolási lehetőséget. A pályák bekerítettek, a futballpálya öltözőépületének oldala mellett lelátó épült.

A Szent István park északi oldalán kialakított sportterület egy része elsősorban a fiatal korosztály számára nyújt szabadidős sportra lehetőséget, kosárlabdapálya, extrém sportpálya épült és a sportpark szabadtéri sporteszközei intim zöldkörnyezetben adnak testmozgásra lehetőséget.

A simongáti városrészben, a Rinya mellett, 5 hektáros parkban áll az 1936-ban épített volt Mándl kastély. A neoklasszicista stílusú épület több évtizede használaton kívül, az állapota leromlott, a park elvadult, gondozatlan. A szoborpark szomszédságában levő terület hasznosításra vár, a jelenlegi elképzelések szerint sportcentrumot és gyermektábort alakítanának ki a területen. A kastélypark növényzete rekonstrukcióra szorul. A kastélypark és a szoborpark között nagy, fákkal szegélyezett füves terület található. Ahol sport és szabadidős tevékenységek létesítmények tervezettek. A terület hasznosítása szempontjából kedvező, hogy a városi parkerdő a közelében helyezkedik el.



A várossziluettnben meghatározó kilencemeletes kórház kertje gazdag és változatos növényállománnyal rendelkezik, sajnos gondozottsága elmarad a városi közparkok színvonalától. A kert gyepfelülete a parkoló szintjéhez képest jóval alacsonyabban van. Az épület közelében épült térburkolat elavult, a lugas-szerű növénytámaszok rekonstrukcióra szorulnak. A kert nagyobb része a méretes, koros fák között gondozatlan. Látszik, hogy a betegek a kertnek csak kis részét használják. Az intézmény kertje a parkrekonstrukció után akár terápiás kert is lehetne, vagy akár közcélú használatra alkalmassá tehető.

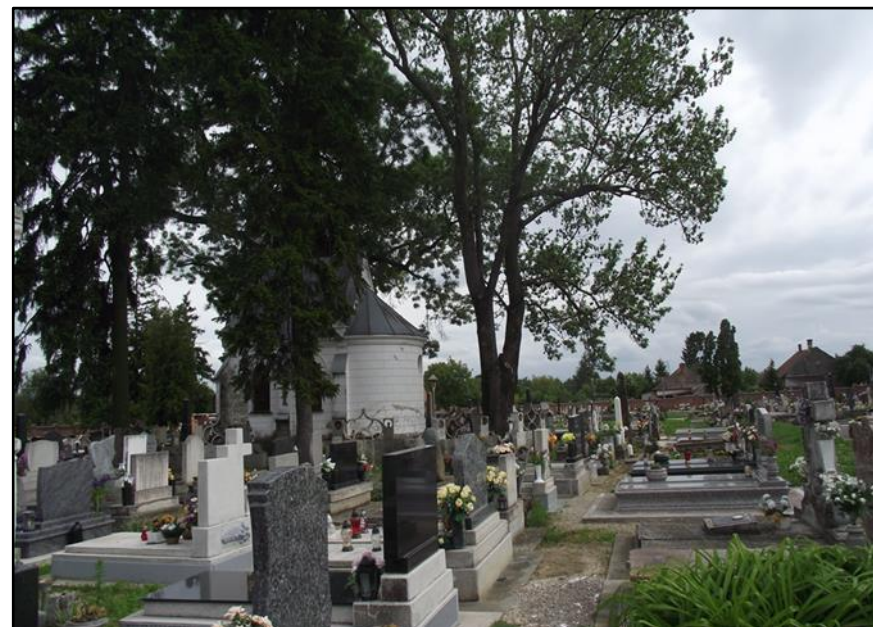


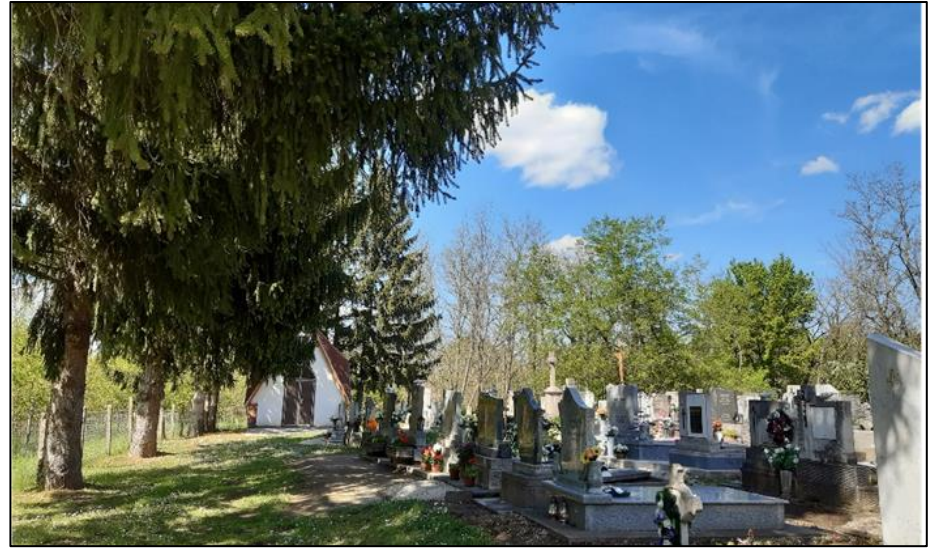
Több lovassport klub, lovasudvar működik Nagyatád külterületén és új lovasterápiás területet terveznek kialakítani a Somogyszobi út végén.



Temető karakter

A több településből összeolvadt város területén jelenleg 5 működő temető van és a lezárt, városközponti izraelita temető. A temetők – a városi közterületekhez hasonlóan – szépen gondozottak, mindegyik városrészi temető szép fekvésű és rendelkezik fedett, nyitott ravatalozótérrel. A városközpontban levő temető – ahol már a XVIII. századi térképek tanúsága szerint is temetkeztek – kétoldali falazott kerítése indokolt a temető fekvése miatt. A temető zsúfolttá vált, ezért szükség lesz új helyszínen új temető építésére. A fallal bekerített izraelita temetőben már nem temetkeznek, a továbbiakban kegyeleti parkként fog működni. A temetők majdnem mindegyike bekerített, a kerítések minősége változó. Három temetőnél a drótfonatos szemétgyűjtő a bejárat közelében áll, amely kedvezőtlen látvány a temetésre érkezéskor. A bodvicai temetőben egy középkori körtemplom – régészeti feltárás után - visszatemetett romjait rejti a föld. A henészi temető ravatalozója mögötti domb egy középkori templom maradványait takarja.





Mezőgazdasági terület karakter

Nagyatád külterületének több mint felét elfoglaló karakterterület, amely a sík, löszön képződött agyagbemosódásos barna erdőtalajokon terül szét. A nagytáji viszonylatban is jellegzetes észak-déli irányú tagoltság itt is megjelenik.

A kistáj látványát hatalmas, monoton síkság uralja, amit néha-néha tör meg egy távolba vesző villamosenergia vezeték, vagy egy messze húzódó erdősáv. A belterület körül a négy égtáj irányába négy nagyobb területegységben található szántók. Ezeket több kisebb-nagyobb majorság is ékíti, ékítette: Döbrögpusztá, Barapuszta, Újkútpuszta. A majorokkal, facsoportokkal és erdősávokkal tagolt sík szántóföldi karakter jelentősen hozzájárul Nagyatád táji megjelenéséhez.

A karakterterületen a tanyákon kívül jelentős táji- és településképi érték nem található, a hagyományos mezőgazdasági hasznosításhoz kapcsolódó táji emlékek javarészt kivesztek a gépesített művelés megjelenésével. Ezzel együtt az élőmunka-igényesebb legeltetés is visszaszorulóban van. Üdvözlendő lenne a következőkben tárgyalt mozaikos, erdősávokkal gazdagabban tagolt mezőgazdasági művelés megvalósítása ezen a területen is, az észak-déli látványkapcsolatok megőrzése mellett.



A Nagyatádot megközelítő hat összekötő út fontos település- és tájképi elem. Ezeken keresztül lép kapcsolatba a város a környező településekkel és ezeken végighaladva szerzik meg a Nagyatádra tartók az első benyomásaikat a városról.

A hat útvonal közül a taranyi összekötő út erdőterületen át, a többi nagytáblás szántóföldek között vezet be a településre. Az ötvöskónyi és a kivadári összekötő út mindkötül a legpéldásabb: szép, egységes kettős fasorral kísérték. Ezzel ellentétben a taranyi és a lábodi utak iparterületeken át vezetnek be a településre, silók, betonfalak és lemeztetővel fedett gazdasági épületekkel övezve.

A bevezető utak melletti szép felvezető fasorokat meg kell őrizni, a negatív látványt nyújtó elemeket takarni kell. Emellett fontos a kellemes településkapu létrehozása, pótlása. Ezt a bevezető utak egységes környezetrendezésével – cserje- és faültetés, díszítő virágágyak és egyéb épített elemek, terepformák – érhetjük el. Jelenleg ez az üdvözlő gesztus hiányzik Nagyatádról, de a település adottságai ezt minden további nélkül lehetővé teszik.



Családi farmgazdasági terület karakter

A Rinya-patak északi szakaszának jobb partja menti területeken jellemző ez a karakter. Jellemzője a kisparcellás mezőgazdasági területek változatos hálózata. A terület jó példája az okszerű, táji adottságokhoz alkalmazkodó gazdálkodásnak. A kis- és közepes parcellás mezőgazdasági területeket a vízrajzi és domborzati adottságokhoz igazodó árkok választják el, amelyek mentén keskeny erdősávok tagolják a tájat és a látóhatárt.

A szántókon természetesen elsősorban gabonát, napraforgót, kukoricát termelnek, művelésük gépesítve, üzemszerűen történik. Sajnos a korábban nagyobb területet elfoglaló kaszálórétek és fás legelők mára jelentősen visszaszorultak. A karakterterület fontos és értékes jellemzője a Rinyával megvalósuló kapcsolat. Szerencsés, hogy diszharmonikus hatást keltő tájidegen növényfajok és gyomosító özönnövények sem fordulnak elő a térségben.



Szőlőhegyi terület karakter

Nagyatád földrajzi elhelyezkedéséből adódóan nem az a tipikus szőlőtermesztő vidék, így nincs nagy hagyománya se a kisparcellás, se a nagyüzemi szőlőművelésnek. A Bodvicától délnyugatra fekvő, a Gorincsai dűlő alatt húzódó szőlőskertek is új elemek a tájban, a történeti térképek tanúsága szerint csak a 20. században létesültek.

A Barapuszta és a taranyi összekötő út felől is megközelíthető, nagyon enyhe lejtésű dombokon szépen sorakoznak az új építésű, mégis egységes arculatot tükröző prэшázak. A szőlősorok és telkek esetében kedvező, hogy közel azonos méretűek, egységesen kelet-nyugati soriránnyal. Kedvezőtlen, hogy a telkek nagyon kis hányadán folyik jelenleg valóban szőlő-, illetve gyümölcsstermesztés, ennél sokkal nagyobb arányt tesznek ki a kukoricával bevetett, vagy éppen a műveletlen, kaszált gyepvel fedett telkek.

Tájképi szempontból nincs jelentős értéke a területnek, hiszen a területet övező erdőgazdasági területek miatt a területre való rálátás nem lehetséges.

Magyarországon a szőlő- és borkultúra az elmúlt évszázadokban szorosán összefonódott a magyar tájról alkotott képzetünkkel, ezért, bár Nagyatád nem tartozik egyetlen nagyobb borvidékhez sem, a szőlőgazdasági karakter jellegének megtartása végett fontos a területek megőrzése és további beépítés korlátozása. Ezenkívül Döbrögpuszta, Hóka-malom és Újkúpuszta tartozik a szőlőhegyi területek közé.

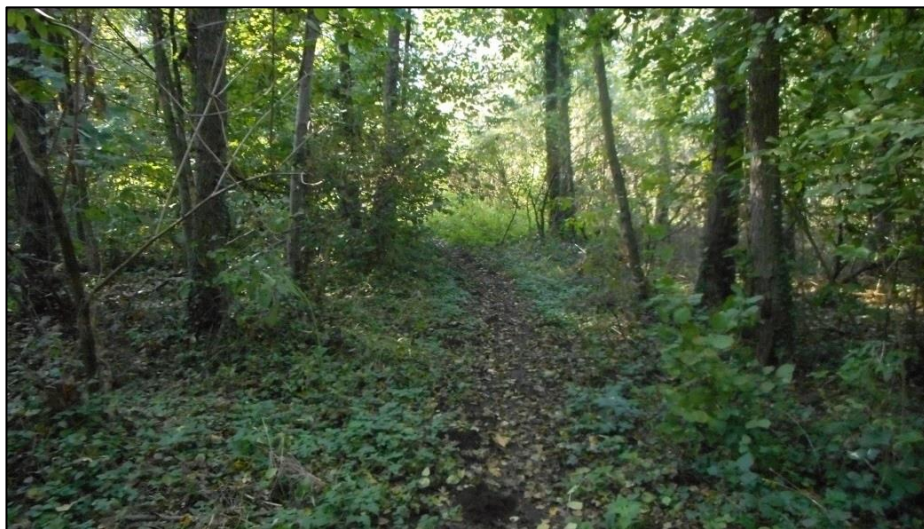
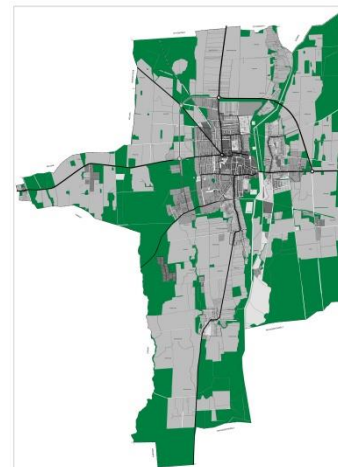


Erdőterület karakter

Nagyatád külterületének körülbelül negyedét erdőterületek borítják. Ezek a területek azonban nem alkotnak összefüggő egységet, hanem kisebb-nagyobb foltokban helyezkednek el a közigazgatási határ északnyugati, északkeleti, délkeleti, déli és délnyugati felében elszórtan. Nagyatád erdeinek többsége az erdészeti nyilvántartás szerint gazdasági rendeltetésű, csak csekély számban fordulnak elő védelmi, illetve közjóléti (Városi Parkerdő) célú erdőterületek. A délkeleti és a déli irányban húzódó erdők egy része a Natura 2000, illetve az Ökológiai Hálózat magterületei közé tartoznak, így jelentőségük ökológiai szempontból még meghatározóbb.

A még megmaradt természetes erdőtársulásokat főként gyertyános-tölgyesek és kisebb részt bükkösök alkotják. A vízfolyások mentén pedig a keményfás ligeterdők jellemzőek. A természetes erdőtársulások helyén ma már sok helyen kultúrerdők, azaz akácosok, erdei- és feketefenyvesek, lucfenyvesek és ültetvényyszerű égeresek találhatóak. Ezek a területek mára már mind aljnövényzetükben, mind a faállományukat tekintve jórészt fajszegények. Erdőirtással tájképileg értékes kaszálók és fás legelők jöttek létre, melyek spontán erdősülnek.

A teljes talaj-előkészítéssel felújított erdők hátránya, hogy az özönnövények nagyon elterjedtek, pl.: zöld juhar, bálványfa, gyalogakác, selyemkóró stb.



Területi arányát tekintve nem jelentős, mégis Nagyatád tájképi arculatának legmeghatározóbb eleme a települést átszelő Rinya-patak és a folyása mentén létrehozott halastó rendszer, valamint a vízfolyást övező értékes puhafás galériaerdő. A patakot már elég korán, a 18. században szabályozták, így megmaradt korábbi árterületi emlékekről, mocsaras, lápos vidékekről nem beszélhetünk. A településtől északra fekvő kiszélesedő ártér és a halastavak mentén nagyobb kiterjedésű nádas, rekettyefüzes területek még őrzik a jellemző értékes növény- és állatvilágot. A galériaerdőket fehér- és feketenyarak, fehér- és törékenyfüzek és igen nagy számban mézgás égerek alkotják.

A patakmenti zóna ökológiai értékei mellett fontos szerepet játszik a település életében, a horgászatra épülő turizmus, a partjai mentén kialakított gyalogos túraútvonalak, az utcákból a vízpartra futó számos kis ösvény, a patakon átívelő kisebb-nagyobb gyalogos hidak formájában. Értékes kezdeményezés a Rinya visszafogott turisztikai fejlesztése. Ez a gyalogösvények, fasorok telepítésével, gyalogoshidak építésével és az értékes nádas-rekettyés zóna beépítetlenül hagyásával valósítható meg.



5. AJÁNLÁSOK

ÁLTALÁNOS JELLEGŰ AJÁNLÁSOK

Az épített, táji és természeti környezet harmóniájának megóvása fontos feladat, mivel Nagyatád csodálatos környezetét meg kell őrizni. A beépített területeken kevés az üres telek, ezért az átépítések, bővítések során, az elbontásra kerülő épületek helyére épülő új házaknál a legfontosabb az illeszkedés szempontjainak a betartása. Az épületek felújításánál törekedni kell a tagozatok, díszítések megőrzésére, az eredetivel azonos anyagú és formájú nyílászárókat javasolt használni. A tájidegen anyaghasználat kerülendő.

Az épületeket a funkcionalitás, a takarékoság és a célszerűség szempontjait elsődlegesen figyelembe véve kell megtervezni és építeni. A mértékletesség szintén fontos szempont. Az épületek tervezésénél a megfelelő benapozás mellett az árnyékolásra (széles eresz, tornác, lombhullató fa) ügyelni kell. A beépítési módot, az építési helyet meghatározza a helyi építési szabályzat, de a telek racionális használhatóságára is ügyelni kell. Ajánlatos a fenntartási költségekre, az energiatakarékosságra is figyelni. Az új épület homlokzatának tagolása, arányai, szín- és anyaghasználata illeszkedjen az építészeti környezethez. A lakóházat valós szükségletnek megfelelő méretre kell tervezni az építési hagyományokat tisztelő, időtálló anyaghasználattal és formavilággal. A homlokzati arányokra ügyelni kell, az álló téglalap alakú ablakok a kedvezőek. Kerülendő a nem természetes színű tetőfedő anyag, a fémlemez. A túlságosan szabdalt épülettömeg és tetőforma nem javasolt. A mívségre, igényességre és a minőségi anyagok használatára kell törekedni. Az épületek részleteinek megoldására, kidolgozására különös gondot kell fordítani, mert „az ördög a részletekben lakozik”. A közterületről látható homlokzatra ne kerüljön klímaberendezés kültéri egysége, parabolaantenna és egyéb műszaki berendezés.

A településen és a környezetében levő gazdag és változatos táji környezet megóvása feltétlen követelmény. A kertek kialakításánál az épülettel való harmóniára kell törekedni. A növényültetésnél az őshonos, lombhullató fajokot kell alkalmazni. A kerti építményeket a főépülettel összhangban kell kialakítani, kerülni kell a tájidegen megoldásokat (pl. mediterrán stílus kerülendő). A kedvező utcaképhez hozzátartoznak a széles, rendezett, fákkal beültetett zóldsávok. Az utcák fásítását, parkosítását, utcabútorozását ajánlatos kertépítészeti terv alapján elvégezni.

Új villamos energia vagy hírközlési hálózat építésénél a földkábeles megoldást kell előnyben részesíteni. Új vagy jelentősen átépülő épületek villamos energia csatlakozását földkábelrel javasolt megoldani.

TELEPÜLÉSKÖZPONT TERÜLET

A településközpont sokféle funkciójú épület, elsősorban intézmények, középületek, üzletek elhelyezésére szolgál. A beépítés kialakultnak tekinthető, jó állapotú felújított, korszerűsített épületekkel. Újabb építésre korlátozott a lehetőség. Az átépítéseket jellemzően nem indokolja az épületek állaga sem, bár néhány jellegtelen modern épület igényes homlokzati átalakítása még kedvezőbbé tenné a városképet. A védett épületek megőrzése fontos szempont, a folyamatos jókarban tartásra kell törekedni, az értékőrző, minőségi fejlesztés az eredeti elemek megőrzésével támogatható. A szépen kiépített közterületek, burkolatok, növények gondozottságát továbbra is biztosítani kell. A magastetős épületek mellé ugyanolyan hajlásszögű magastető kerüljön. A szomszédos épületek párkányai közelítsenek egymáshoz, az eltérés ne legyen 60 cm-nél nagyobb.

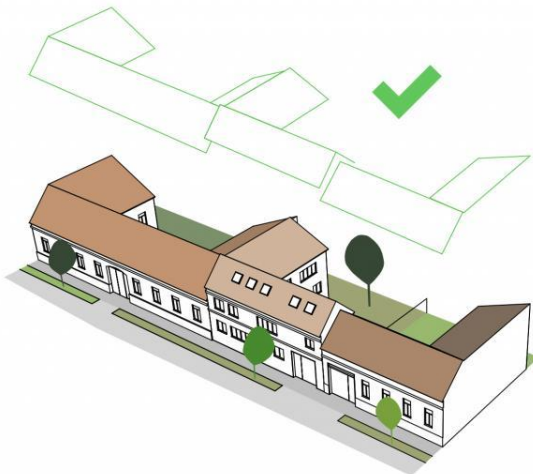
A fehér műanyag nyílászárók kerülendők, inkább a fából készültet részesítsük előnyben. Új ablak, ajtó beépítése csak az eredeti nyílászárókkal azonos formavilágúra és anyagúra ajánlott cserélni. Az épületek architektúrájához illeszkedő üzlet- és cégfeliratokra különös gondot kell fordítani. A cégerek, üzletfeliratok hagyják érvényesülni az épületet, a kevesebb több elvét követve. A közterületekről látható homlokzatokon kerülni kell a közműberendezések felszerelését.



Új épület építése esetén a nagyatádi léptéket megőrző, az utcaképbe illeszkedő magasságú és tömegű épületeket kell építeni, hogy a harmonikus településkép megmaradjon. Az indokolatlan túldíszítést kerülni kell, elegánsan egyszerű homlokzatra kell törekedni. A korszerű formákat és technikai megoldásokat használó hagyományos tömeg adja a kedvező megoldást. A szépen öregedő, minőségi anyagok használata hosszú távon megtérül. Gondosan megtervezett, a főépítéssel egyeztetett színdinamikai terv alapján kell megvalósítani a homlokzatok színezését.



Az épületek színezése a színes városhoz illően különös odafigyelést igényel, a szomszédos épület színéhez való illeszkedés fontos szempont. A városközpont színvilágához nem illenek a túlzottan rikító színek, a bátran színezett homlokzatok szomszédsága gondos színdinamikai tervezést igényel.



A tetőfelületeken pikkelyes fedés ajánlott, elsősorban az égetett kerámiacserép. A nem természetes tetőanyag színeket: a kékeket, a zöldeket, a világosszürkéket kerülni kell. Egyes kislejtésű tetőszakaszokon alkalmazható matt, szürke korcolt fémlemezfedés.



A színes épületekhez semleges színű: drapp, szürke, terrakotta színű térburkolatokat használjunk, a burkolatok vízáteresztő képességére legyünk figyelemmel. Az utcabútorok időtlen stílusa és időtálló anyaghasználata javasolt.

Ahol kerítés építése szükséges, ott csak áttört kialakítású legyen és illeszkedjen az épület architektúrájához, a magassága ne haladja meg az 1,50m-t.

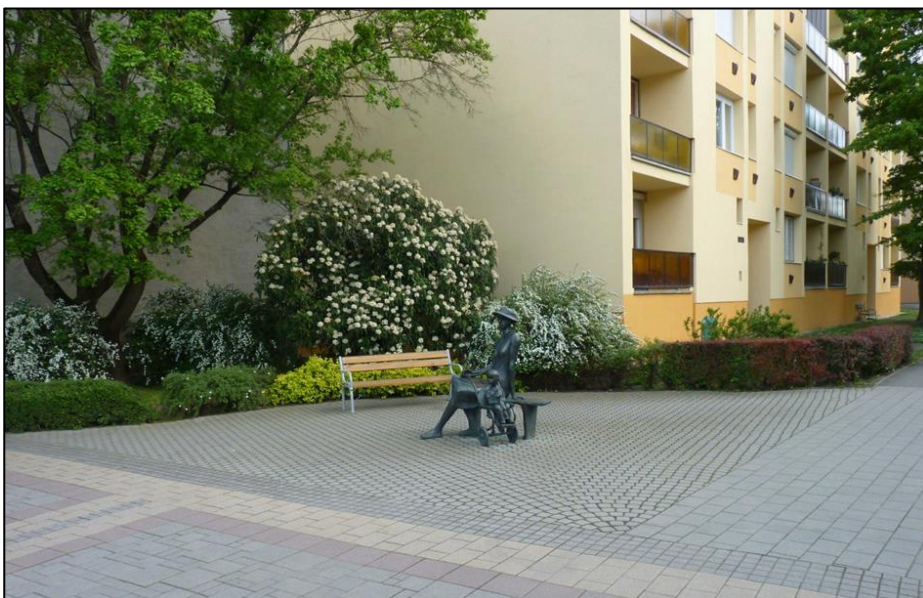
A közterületi növényültetés, burkolás és utcabútorozás környezetrendezési terv alapján történjen, hogy a városra jellemző magas színvonal továbbra is megmaradjon. A felszíni közmű-szekrényeket lehetőleg épület mellé, vagy növényzettel takartan helyezzük el.

KISVÁROSIAS LAKÓTERÜLET

A lakótelepek kialakult beépítésnek tekinthetők. A lakótelepi épületek felújítása során javasolt az épületek egészére készített színdinamikai terv alapján történő homlokzatfelújítás. A homlokzatfestésnél érdemes bátran színeznii a nem túl izgalmas megjelenésű épületeket. Az eddigi történet homlokzatfestések követendő jó példák.

A nyílászárókat épületenként egyszerre ajánlatos kicserélni, az eredetitől formában, osztásban nem lehet eltérni. A loggiák, erkélyek beépítése, egyéni átalakítása nem lehetséges, csak az egész épületre készült egységes terv szerint, egyszerre történő megvalósítással. Klímaberendezések, parabolaantennák nem helyezhetők el a homlokzatokon. A magastető ráépítés nem javasolható. A területen kerítés építése nem indokolt. A szemétyűjtő konténerek takarása előnyös lenne.

A nagyatádi lakótelepi területek magas zöldfelületi arányát, értékes növényállományát meg kell tartani. A közterületek fejlesztendőek és a folyamatos gondozást a továbbiakban is fenn kell tartani. A burkolatok és az utcabútorok megújítása egységes koncepció és környezetrendezési terv alapján történjen.



KERTVÁROSIAS LAKÓTERÜLET

Telepítés

A teleszerű kertvárosi területek kialakultak, új beépítésre szinte nincs lehetőség. A kertvárosi területen a lakóházak telepítését a környezetükben levő épületekhez kell igazítani. Nagyatádon az oldalhatáros beépítés a leginkább a jellemző, az épületet az oldalhatárra kell telepíteni, a telekméretek is ezt indokolják. Egyes telektömbök szabadonálló beépítéssel épültek, ott is környezethez való illeszkedés kell legyen az elsődleges szempont. A beépítési módot, az építési helyet és a beépítettség legnagyobb mértékét a helyi építési szabályzat meghatározza. A lakóházat az utcában kialakultnak megfelelően lehet telepíteni, az előkert mérete a szomszédos ingatlanokhoz igazodjon. Előkert nélküli beépítésnél a közterület fölé legfeljebb 60 cm-rel nyúlhat épületrész, az utcai homlokzathossz egyharmadán. A melléképületeket, gépkocsitárolókat a lakóház mögé javasolt telepíteni.



Magasság

A kistársasházias beépítésű területen, a teleszerű csoportos beépítésű épületek tetőátépítésénél a magasságot úgy kell megállapítani, hogy a tűzfalak minél nagyobb arányban legyenek takarva és ne keletkezzen túl nagy takaratlan tűzfal. A csatlakozó épület párkányától 60 cm-nél nagyobb eltérése ne legyen az új párkánynak. A legtöbb épület földszintes, jellemző az újabb házak tetőtérbeépítéses megoldása, ezért az új épületeket az utcaképi illeszkedés miatt közel azonos magasságúra kell építeni. A legnagyobb építési magasságot meghatározza a helyi építési szabályzat, de a szomszédságban levő házak magasságához kell illeszkedni a harmonikus utcakép érdekében. A melléképületek magassága nem haladhatja meg a főépületét.

Tetőhajlásszög és tetőforma

Zárt sorú beépítés esetén a tető hajlásszöge és formája azonos kell legyen a szomszédos épületével. A nagyméretű és bonyolult tetőfelépítményeket kerülni kell és törekedni arra, hogy ne maradjon nagy takaratlan tűzfelület.

Szabadonálló és oldalhatáros beépítés esetén egyszerű tömegű, magastetős épületek építése javasolható 35-45° tetőhajlásszöggel. Ez a hajlásszög felel meg a hagyományoknak, az éghajlati sajátosságoknak és a tetőtér beépítés lehetőségének. A tető formáját a környezetben található tetőkhöz illesszük. A tetőformánál kerülendő a szabdalt, túlságosan összetett, illetve az aszimmetrikus tető. A teljes tetőfelület max. 20%-áig alkalmazható kislejtésű tető, épületbővítés, terasz, tornác esetén. A héjalásra elsősorban az égetett cserép javasolható. A rikító, nem természetes színű, csillogó tetőfedés nem ajánlott.



Az azonos kialakítású tetőformák egységes utcaképet alkotnak, a környezettől elérő tető megbontja a harmóniát.

Ajtók, ablakok

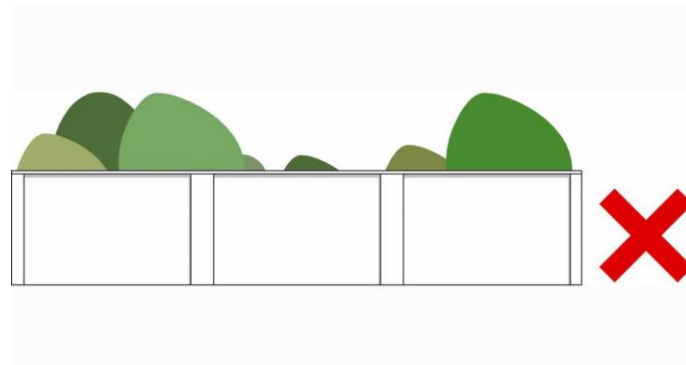
A lakásbejárati ajtókat előtetővel, tornáccal védjük vagy a falsíktól beljebb húzva helyezzük el. A csoportos beépítésnél egységes megoldásra törekedjünk. A fából készült ajtók, ablakok illenek a történeti utcaképbe. A nyílászárók színére sok lehetőség adódik a barna, zöld és szürke számtalan árnyalatában, a felületkezelés mázolás, pácolás lehet. Az éghajlatváltozás miatt egyre inkább szükséges az árnyékolás, a legszebb árnyékolók a faszaluk, spaletták, ezek szép karaktert adnak a háznak. A redőnyök alkalmazása is támogatható, de mindenképpen világos színben és a redőnyszekrényt a falsíkon belül rejtetten kell elhelyezni.

Homlokzatképzés, anyaghasználat

A vidékünkön a hagyományos homlokzatképzés a vakolat. A különböző vakolatstruktúra, a tagozatok, keretezések számtalan lehetőséget adnak a változatos homlokzatra. A kevés faburkolat vagy téglá egyedi hangulatot adhat az épületnek. Az ablakok külső párkányát érdemes szélesebbre, vastagabbra készíteni virágok elhelyezhetősége érdekében, de a homlokzatnak is szép plasztikát ad. Az egyszerű és igényes anyaghasználat elegáns és időtálló megoldást eredményez. A meglévő épületek felújítása, átalakítása esetén a meglévő vakolatdíszek megtartására törekedjünk. A homlokzaton kerüljük a harsány, rikító színeket, a természetes földszínek világos árnyalatait használjuk. A lábazatot ajánlatos sötétebb árnyalatra festeni, vagy kővel, téglával burkolni az eső és a por felverődése miatt. A hasított kőlapot vagy utánzatát és a csempezerű burkolatot kerüljük.

Kerítés

A családiházak környezetben az áttört kerítés javasolható, a szemmagasságnál alacsonyabb magasságban. A kapuk kis mértékű hangsúlyozása előnyös lehet. A kerítést akár fából, akár acélból igényesen lehet készíteni, egészen szép példákat lehet látni a városban. A tömör kerítést kerülni kell, az esetlegesen zavaró belátást inkább növényültetéssel kerülhetjük el. A kerítés anyagában, formavilágában illeszkedjen a lakóházhoz.



A félig áttört kerítés jól átlátható településképet biztosít. A tömör kerítés és a túl magasra hagyott élősövény elzárja a házat, a kertet az utca terétől. A sövényt ne hagyjuk a szemmagasságnál nagyobbra nőni.

Településközponti, kisvárosias,-kertvárosias karakterek zöldfelületeire adott javaslatok

A településközponti, a kertvárosi és a lakótelepi karakter a közterületek és zöldfelületek szempontjából nem különíthető el. Önálló arculati javaslatok nem fogalmazhatóak meg velük szemben. A városban most is egységes koncepció alapján történik a közterek felújítása. Ezt szem előtt tartva a Települési Arculati Kézikönyvben megfogalmazható ajánlásokat a zöldfelületi arculatot szem előtt tartva fogalmazzuk meg.

Utcabútorzat

Az egyik ilyen meghatározó elem az utcabútorzat. Ennek arculati tervezésekor a (faragott faszobrokra is rímelve) a fa különböző megmunkálási módját részesítsük előnyben! A fenntartási és teherbírást szem előtt tartva a kovácsoltvas és fa harmonikus együttesét tükröző, illetve a kőből faragott városi bútorokat is bátran telepíthetünk! A faanyagok kezelését minden esetben természetes, natúr színű lazúrfestékekkel végezzük, a természetes faszíntől eltérő színű festéseket kerüljük!

Az utcabútorokon belül külön csoportot alkotnak a játszó- és sporteszközök. A játszótéreket lehetőség szerint fából készült, festett-faragott figurákkal gazdagon kiegészített, egyedi eszközökkel lássuk el. A szobrok és a játékok témája lehetőleg a helyi (térsgégi) mondavilágból eredjen. Ennek hiányában forduljunk bátran a lakosokhoz (nem utolsó sorban a gyerekekhez!), és az ő bevonásukkal történjen az egyes közterek, játszótérek tematizálása.





Burkolatok

A burkolatok tekintetében a városközponti és a jelentős városi zöldterületeken alkalmazott megoldásokat kövessük. A járdák burkolásakor rengeteg tényezőt kell figyelembe vennünk, úgymint az időtállóság, bekerülési költség, ár-érték arány, ellenálló képesség (sótűrés, szinttartás, kopásállóság stb.). Jelen anyagban elsősorban az illeszkedés szempontja szerint beszélhetünk a burkolatok kialakításáról.

Nagyatád burkolati rendszerében akkor érünk el harmonikus településképet, ha a helyi építészeti értékek megoldásokhoz illeszkedünk és minőségi helyi építőanyagokat használunk. Az intenzív használat alatt álló fő közlekedési tengelyek mentén szilárd, teherbíró, ám vízáteresztő burkolatokat fektessünk. Az egyszerű és olcsó beton térkő elemeket kerüljük. Jobb választás a vágott mészkő és andezit, a különféle durván megmunkált homokkövek.

Nagyatád egyik meghatározó eleme a különféle homlokzatszínekben pompázó irodaházak, polgári lakóházak, intézményi épületek. Ezt a színbeli és formai változatosságot egységbe tudja foglalni egy semleges, egyöntetű (bézs, szürke, vagy acélkék) színben játszó városi burkolat. Szórt burkolatot csak a parkokban, zöldfelületeken alkalmazzunk, de a szilárd burkolatú utak építésénél is tartsuk szem előtt a megfelelő csapadékvíz áteresztő képességet.

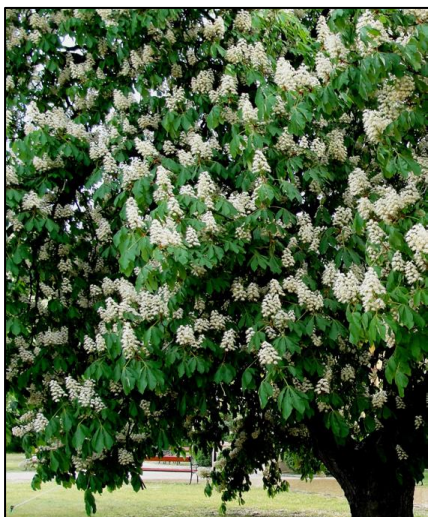
Növényalkalmazás

A városi utcafásítás minősége kiváló, jelentős javaslatokat itt nem fogalmazhatók meg. A meglévő adottságokhoz a településközpontban törekedjünk a platánfa és a vadgesztenye minél nagyobb arányú telepítésére! A gesztenye esetében javasolható az aknázómolynak jobban ellenálló hússzínű vadgesztenye alkalmazása.

A településközponttól egyre távolodva a térségre jellemző fajokból és fajtákból válogassuk ki az előnevelt sorfákat. Ilyenek például az ezüst hárs, korai juhar, magyar kőris. A feltűnően idegen lombszínű, levélformájú, koronájú fákat itt már ne alkalmazzuk.

Nagy lehetőség van a cserjetelepítésben, amibe a lakosság is jobban bevonható. A fasorok alatt rengeteg hely van a dízcserjék, évelőágyak ültetésére. Használhatunk változatos kertészeti fajtákat, de itt is törekedjünk a honos lombhullató fajokat alkalmazására. A díszfüveket, tőlevélrózsás fajokat, pikkelylevelű örökzöldeket kerüljük, különösen a sorfák alatt ne alkalmazzuk őket.

Az utcafásítás mintájára a lakótelepi tömbbelsőben is alakítsunk kis egy-egy fafajra komponált, tematikus belső zöld tereket. A lakóközösségeket vonjuk be a kertrészek megtervezésébe. Ez segíti a közösségek fejlődését is.



FALUSIAS LAKÓTERÜLET

Telepítés

A lakóházakat az oldalhatárra ajánlott telepíteni az utcákban kialakult oldalhatárnak megfelelően, a telekszélességek is az oldalhatáros beépítést teszik lehetővé. Telekösszevonás esetén sem javasolt eltérni az oldalhatáros beépítéstől. Az előkert méretét – ha az utcában van – a környező telkekhez illik igazítani, a telepítésnél az illeszkedés, az utcaképi harmónia elsődleges szempont. A melléképületeket a lakóház mögé az oldalhatárra kell elhelyezni.

Magasság

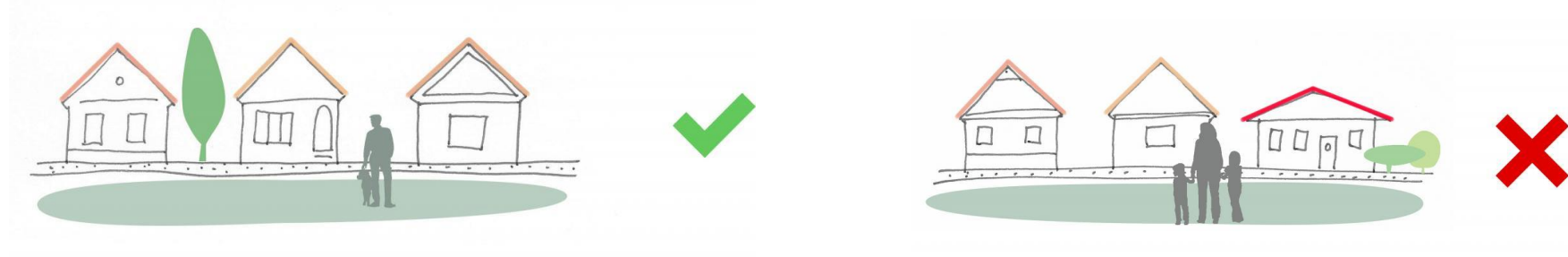
A falusias utcákban az épületek legnagyobb része földszintes, az új épületnek a környező épületek magasságához kell illeszkedni, a harmonikus utcakép megőrzése érdekében. A melléképületek magassága nem haladhatja meg a főépületét.

A közel egy magasságú épületek alkotnak egységes, harmonikus utcaképet.



Tetőhajlásszög és tetőforma

Egyszerű tömegű, magastetős épületek építése javasolható 35-45° tetőhajlásszöggel. Ez a hajlásszög felel meg a hagyományoknak, az éghajlati sajátosságoknak és a tetőtér beépítésének. A tető formája a környezetben található tetőkhöz illeszkedjen. A tetőformánál is kerülendő a szabdalt, túlságosan összetett, illetve az aszimmetrikus tető. A túlzott méretű és mennyiségű tetőfelépítményeket kerüljük. A teljes tetőfelület max. 20%-áig alkalmazható kislejtésű tető, épületbővítés, terasz, tornác vagy előtető esetén. A héjalásra a pikkelyes anyag, elsősorban az égetett cserép javasolható. A rikító, nem természetes színű és csillogó tetőfedés nem ajánlott.



Az eltérő tetőhajlásszög megbontja az egységes utcaképet, az alacsony hajlásszögű „mediterrán” tető idegen a hagyományos magyar falusi utcaképtől.

Ajtók, ablakok

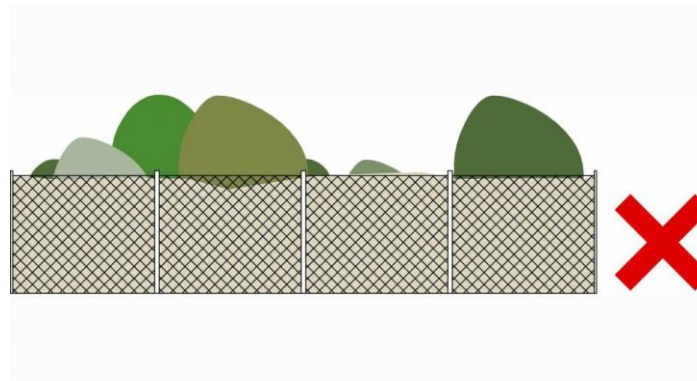
Az ablakok formájának az álló téglalap javasolható, az ablakokat az utcai homlokzaton érdemes szimmetrikusan elhelyezni. A fából készült ajtók, ablakok illenek a történeti utcaképbe. A nyílászárók színezésére sok lehetőség adódik a barna, zöld és szürke számtalan árnyalatában, felületkezelés lehet mázolás, pácolás. A szép erezetű faanyagú nyílászárók természetes színükben is meghagyhatóak. Az éghajlatváltozás miatt egyre inkább szükséges az árnyékolás, a legszebb árnyékolók a faszaluk, spaletták, ezek szép karaktert adnak a háznak. A redőnyök alkalmazása is támogatható, de mindenképpen világos színt használjunk és a redőnyszekrényt a falsíkon belül rejtetten kell elhelyezni.

Homlokzatképzés, anyaghasználat

A vidékünkön a hagyományos homlokzatképzés a vakolat. A különböző vakolatstruktúra, a tagozatok, keretezések számtalan lehetőséget adnak a változatos homlokzatra. A kevés faburkolat vagy téglá egyedi hangulatot adhat az épületnek. Az egyszerű és igényes anyaghasználat elegáns és időtálló megoldást eredményez. A meglévő épületek felújítása, átalakítása esetén a meglévő vakolatdíszek megtartására törekedjünk. A homlokzaton kerüljük a harsány, rikító színeket, a természetes földszínek világos árnyalatait használjuk. A lábazatot ajánlatos sötétebb árnyalatra festeni az eső és a por felferődése miatt. A hasított kőlapot vagy utánzatát és a csempeszerű burkolatot kerüljük. Az ablakok külső párkányát érdemes szélesebbre, vastagabbra készíteni a virágok elhelyezhetősége érdekében, de a homlokzatnak is szép plaszticitást ad.

Kerítés

A családiházak környezetben az áttört kerítés javasolható, a szemmagasságnál alacsonyabb magasságban. Az áttört kerítés tudja a kertet a településképbe kapcsolni. A kapuk kis mértékű hangsúlyozása előnyös lehet. A magas tömör lábazat építése sem indokolt. A kerítést akár fából, akár acélból igényesen lehet készíteni, egészen szép példákat lehet látni a városban. A tömör kerítést kerülni kell, az esetlegesen zavaró belátást inkább növényültetéssel kerülhetjük el. A kerítés anyagában, formavilágában illeszkedjen a lakóházhhoz.



Az áttört kerítés nem zárja le a kertet és jól átlátható településképet eredményez, kerüljük a nem átlátható kerítést. Törekedjünk arra, hogy a kert a táji környezet szerves része legyen.

Utcafásítás, kerthasználat

A kert a természet esszenciája, ahol megélhetjük a természettel való kapcsolatunkat. Éppen ezért a ház és a táj közötti kapcsolat legfőbb összekötő eleme a házikert. Megfelelő kertkultúrával a házunkat és a települést is a táji környezet szerves részévé tehetjük. Ehhez nem kell mást tennünk, mint kertünk növényeit, burkolóanyagait, funkcionális egységeit gondosan megválasztanunk. Kertünkben változatos élőhelyeket és funkciókat alakíthatunk ki, amivel számos állatfajnak nyújthatunk otthont, ami számunkra is felüdülést, örömet, esztétikai élményt okoz.

Nagyatád abban a szerencsés helyzetben van, hogy a belső kertek többsége szépen gondozott. Érvényesül a régi mondás: „Tiszta udvar, rendes ház”. A kertek messziről hirdetik tulajdonosuk szépre való igényét, gondoskodásra hajló lelkületét. Még sok kertben megtalálhatók a hagyományos veteményeskertek, gyümölcsösök, paraszti díszkertek. Legyünk büszkék elődeink munkájára, őrizzük is meg őket!

Haszonnövények közül sok helyen ismétlődően megjelenik a kordonos művelésű szőlő, de akár a kerítésre futtatva is. A gyümölcsösöket jellemzően alma, szilva és kisebb számban a barack uralja. A kertek hátsó és oldalsó részeiben mindig hagyjunk helyet a veteményesnek és gyümölcsösnek. Ezzel biztosíthatjuk a helyi őshonos tájfajták fennmaradását és a családunkat is minden évben megörvendeztethetjük a leszüretelt finomságokkal.

Az előkertekben és utcafronti kiültetésekben már más képet láthatunk. Itt már modernebb, kissé mediterrán hangulat jellemző. Túlnyomó többségben a pirosas és narancsos virágszínű növények (*Hemerocallis* sp., *Campsis radicans*, *Zinnia elegans*, *Zamiocula* sp.), levéldísznövények (*Hosta* sp., *Macleaya cordata*, *Iris* sp.) és mediterrán fajok (*Lavandula*, *Eleagnus* sp.) a jellemzőek a növényhasználatra.

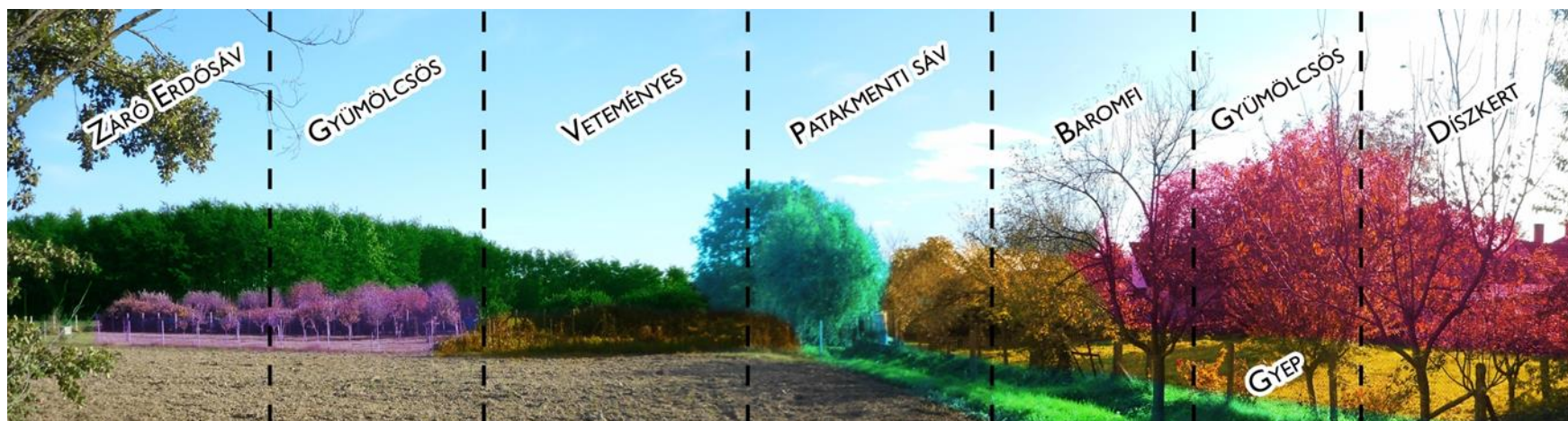


Emellett olyan honos lombhullató fajok is előfordulnak, mint a labdarózsa, orgona, homoktövis, napraforgóvirág, loncfélék stb. Utóbbiak nagyon jó példák, ezeket előszeretettel alkalmazzuk a kertjeinkben és az úttest menti zöld sávban. A növények ültetésénél vegyük figyelembe a ház homlokzati kialakítását és nyílászáróinak elhelyezkedését. Alkossunk változatosan nyitott és zártabb kert tereket! Ne feledkezzünk meg az időtényezőről sem: a kert egy-egy részlete minden évszakban nyújtson díszítő értéket!

A mediterrán jellegű fajokat (levendula, yucca, canna stb.) csak visszafogottan alkalmazzuk, ám az örökzöldektől (fenyők, tujafélék, ciprusok, boróka) és a díszfüvektől itt tartózkodjunk!

A falusias karakterű utcák fásítása – egy-egy jó példát leszámítva – hiányos, pótolandó. A jövőben csakis a korábban alkalmazott kis lombkoronájú, őshonos gyümölcsfa fajták telepítése elképzelhető!

A karakterterület külterülettel határos szakaszai nagyon látványos és szép elemei a településképeknek. Ezt a szépséget az alábbi nagyatádi fotón lehet a legérzékletesebben átadni. A ház mögötti pihenő és díszkert között sok esetben apró gyümölcsös, esetleg baromfiudvar következik. A harmadik traktusban – az ábrázolt helyi példán patakkal elválasztva – veteményeskert következik, ami mögött gyümölcsöskert zárja le telket. Végül jó esetben keskeny erdősáv ad védelmet a hátsó telekrészeknek. Ennek a szerkezetnek fenntartását csakis támogatni lehet!



GAZDASÁGI TERÜLETEK

A gazdasági, nagy alapterületű kereskedelmi épületeknek a technológiai igények miatt megvan a maga formai és anyaghasználati igénye, ugyanakkor ezeknek is nemes arányokat kell, hogy tükrözzenek. Az új épületek telepítése szabadonálló módon történjen. Az építmények beépítési módját, a beépítés intenzitását és a legnagyobb homlokzatmagasságot, valamint a kialakítandó zöldfelületet meghatározza a helyi építési szabályzat. Az épületek méreteit a funkció és a technológia megköti, de túlzottan nagyméretű épületeket kerülni kell, inkább kisebb tömegekre bontva illenek Nagyatád léptékéhez. A csarnokszerkezetek továbbra is épülhetnek, de a rikító színeket, a csillogó felületeket kerüljük. Az épületek megvalósításához korszerű anyagokat és egyszerű épületszerkezeti megoldásokat használjunk. Javasolt a természetes földszínek (barna, drapp, szürke) alkalmazása. A nagy, hosszú homlokzati felületek ajánlatos tagolni, elötetőkkal, síkok váltásával vagy színezéssel. Nem elfogadható a rikító színekben pompázó acélvázcsarnokok kihelyezése. Homlokzaton – mérlegelve az épület méretét és a környezetben elfoglalt helyét, javasolt a környezetbe (égbolt, talaj) olvadó színek, például grafit-szürke, antracit, vagy a meleg, visszafogott föld színek használata. Kerüljük a csillogó felületeket! Transzparens üvegfelületek esetén minden esetben lássuk el madárvédő fóliával!

Az épületek homlokzatára szerelt bárminemű vezeték, gépészeti szerelvény elhelyezését esztétikus takarással, lefedéssel kell megoldani. A kapcsolószekrények és a dobozok formáját, színét, helyét az épület stílusához, a homlokzat színéhez igazodva kell kiválasztani. A világítást a fényszennyezés elkerülésének igényével alakítsuk ki. Kerüljük a hideg fényű világítást (3000K feletti színhőmérséklet), illetve a világítótestek ernyőzését úgy alakítsuk ki, hogy azok lefelé irányuljanak, az égbolt irányába sugárzó fényvetőket kerülni kell. A világítás fényintenzitása cca. 5-10 lux közé essen.

A telephelyek zöldfelületeire, fásítására javasolt gondot fordítani, a telekhatárok mellé ültetett háromszintes növényzet kedvező képet mutat. A kertépítészeti terv alapján létesített, szépen parkosított környezet előnyösen befolyásolja a munkakedvet és a cégnek jó reklámul szolgál. A burkolatokat érdemes vízáteresztő módon megépíteni. A tetőfelületekről és a burkolatokról hasznos a csapadékvíz összegyűjteni és öntözésre felhasználni. A falombok, a gondozott növényzet segíti az épületek harmonikus megjelenését és a tájba illesztését.

A kerítés áttört kialakítással javasolható, a hosszú telekhatár egyhangúságát tömör mezőkkel és sövény-szakaszokkal lehet oldani. A kapuk hangsúlyozására és cégfeliratok ízléses kialakítására gondot kell fordítani.

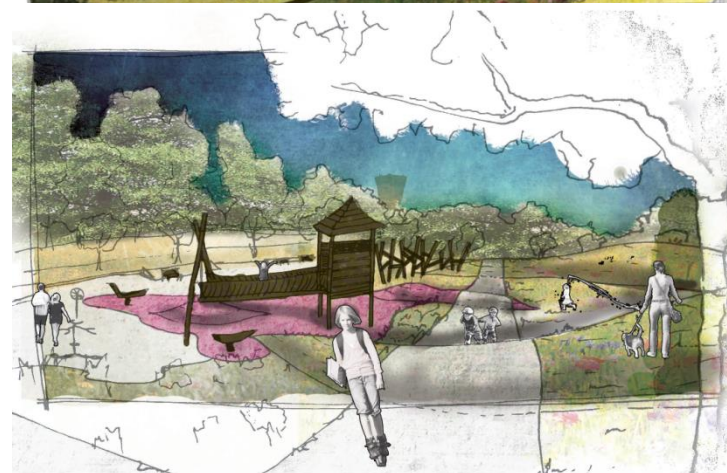
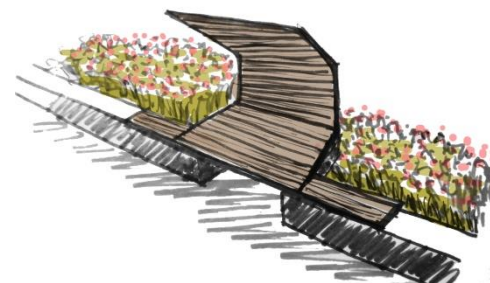
A gazdasági területek útmenti fásítása előnyös a településképzés szempontjából.

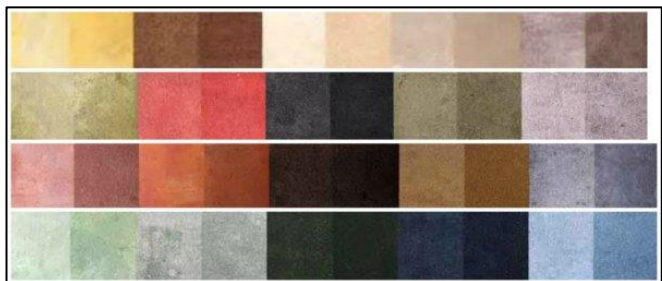
ZÖLDTERÜLETEK

A közparkok, teresedések a település találkozási pontjai. Egy településközpont kialakítása akkor megfelelő, ha a helyiek mind a magukénak érzik. Nagyatád ebből a szempontból szerencsés helyzetben van. A közterületek kialakítása, hálózatossága, formavilágában és növényhasználatában kiemelkedő minőségű, erősíti a helyi identitástudatot. A jövő környezetalakítási terveiben a település kisebb teresedéseit a meglévő közparkok mintájára formáljuk.

Ehhez néhány megszívlelendő javaslatot teszünk:

- a parkok tervezésekor a meglévő növényállomány megőrzésére, kezelésére, felújítására törekedjünk
- intenzív dísz adó cserjeültetést a fő közlekedési csomópontok környezetében alakítsunk ki, így megállásra, pihenésre csábító terek jönnek létre
- változatos gyeptársulásokat telepítsünk
- a cserjeszint erősítésével elzárt, intim tereket, szobákat hozhatunk létre 50-120 cm magas, árnyéktűrő, honos cserjefajokból.
- ezt kiegészítve hagyjunk teret a napos, tágas gyepterületeknek, labdaréteknek is
- mindig alakítsunk ki vízfelületeket, nedves élőhelyeket, így biztosítva magasabb ökológiai értékű felületet és jobb városi klímát érhetünk el
- alakítsunk ki játékos, többfunkciós városi helyszíneket. A tér mindenkié, tegyük izgalmassá, mindenki által használhatóvá és érdekessé őket!
- az új funkciók a meglévőkhöz szervesen csatlakozva jöjjenek létre, figyelembe véve a lakossági igényeket
- mindig minőségi, helyi, természetes anyagból dolgozzunk.





A közparkok, közterek növény- és burkolóanyagának megválasztásához a korábban fogalmazottakat tudjuk javasolni. A burkolóanyagok lehetőség szerint természetes anyagokból készüljenek és ügyeljünk a burkolatok vízáteresztő képességére. A parkokban minél kevesebb szilárd burkolatot és több szórt burkolatot létesítsünk. Természetes, fakéreggel szórt, vagy gypeses sétányt is létrehozhatunk. A burkolatok színe semleges szürke-fehér-bézs-terracotta árnyalataiban játszódjanak. A játszóterek gumiburkolatának, illetve az eszközök festésénél, a köztéri bútoroknál a pasztelles földszíneket preferáljuk.



A növények megválasztásakor a gyepfelületeken bátran alkalmazzunk apró növésű lágyszárúakat (pl.: szászorszép, vajszínű ördög szem, kakukkfű, veronika fajok). A gyep széleinél, vagy kevésbé taposott foltokban, illetve a fák alatt a környék szép vadvirágai, erdőalji növényei is betelepíthetők (hóvirág, salamonpecsét, illatos ibolya, gyöngyvirág, télizöld meténg). Az intenzívebb díszít igénylő helyszíneken jó szolgálatot tehetnek a díszhagymák, a zsályafélék. A Széchenyi Parkban elhelyezett növényeket bemutató táblarendszer jó ötlet a lakosság tudatformálására! Helyezzünk el ilyen névtáblákat több helyen!



IDEGENFORGALMI, SPORT, SZABADIDŐS ÉS REKREÁCIÓS TERÜLET

A területek rendeltetését a helyi építési szabályzat határozza meg, a funkciókhoz illő fejlesztés környezetalakítási terv alapján történjen. Az épületeket és műtárgyakat a környezethez, a tájhoz és a meglévő növényzethez illeszkedően, a tájkaraktert erősítve kell elhelyezni és kialakítani. A meglévő növényállomány megóvása mellett törekedni kell a változatos, háromszintű növényültetésre. A területek fejlesztése a város turisztikai potenciálját, sportéletét és rekreációs lehetőségeit erősíteni fogja.

A strand területén és környékén tervezett építmények a meglévő karakteres épületek stílusához, hangulatához illeszkedőek legyenek.

A sportterületek kerítése részben felújításra szorul. Minden esetben áttört, növényvel kombinált kerítés építése javasolható.

A Rinya patak völgye tájképvédelmi szempontból kiemelten fontos terület, ezért a kastélypark és a szomszédos területekre tervezett sportcentrum és gyermektábor tervezését tájépítész és építész szoros együttműködésében kell megoldani. A kastélypark rekonstrukcióját különös gonddal kell elvégezni.

A kórházkert felújítását és átalakítását mielőbb ajánlott elvégezni, hogy a nagy lombkorona látványa mellett megfelelően hasznosulhasson a zöldfelület. Az egészségügyi funkcióhoz illően érdemes lenne terápiás kertté alakítani vagy szabadtéri mozgásra alkalmas tornaeszközökkel berendezni, esetleg vizsgálni a közösségi célú használat lehetőségét.

A lovasterápiás terület speciális funkciójához a tervezési programot megfelelő szakembernek kell összeállítani, a telek Somogyszob felőli „településkapu” elhelyezkedése miatt tájépítészeti terv készítése javasolt.

Az építmények anyaghasználata hagyományos és természetes legyen, a színvilága pedig természetes földszínekből álljon.

A kerítéseket természetes anyagokból, áttört kialakítással kell megépíteni. A területek gondozását, karbantartását kiemelt figyelemmel kell végezni.



TEMETŐ

A temetők gondozottságának fenntartása a jelenlegi színvonalon javasolt a továbbiakban is. A kerítések felújítása, mellettük sövény telepítése szerencsés lenne, szintúgy a hulladékgyűjtők kevésbé frekvenciált elhelyezése. A temetők kerítését természetes anyagokból és élősövényből javasolt kialakítani. A bodvicai temetőben a visszatemetett középkori kápolnáról helyén rajzos információs tábla elhelyezése hasznos lenne az identitás erősítése érdekében. A henészi temetőhöz bejárati kapuépítmény építése előnyös lenne és az egykori templom régészeti feltárása, bemutatása szintén. A temetők keresztjeinek felújításáról folyamatosan gondoskodni kell. A meglévő növényállomány megóvására és gondozására kiemelt figyelmet kell fordítani illetve, ahol szabad terület rendelkezésre áll, pihenőpadok kihelyezése és új növénytelepítés hasznos lenne.

A város északi részére, az Ötvöskőnyi felé vezető út nyugati oldalára tervezett új temető tervét javasolt építész és tájépítész szoros együttműködésében elkészíttetni.



MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET

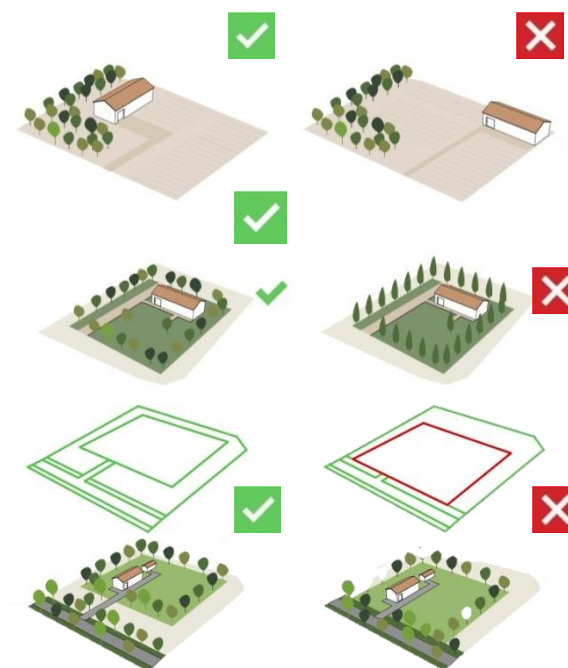
A Nagyatád külterületi képét uraló hatalmas kiterjedésű szántóterületeken a monokultúrás nagytáblás mezőgazdasági tájszerkezet oldása javasolt. Ez a legfontosabb táj- és településképvédelmi intézkedés. Az utak, földutak mentén ültessünk fasorokat, telepítsünk mezővédő erdősávokat. Ezáltal pozitívan alakítjuk a táj képét, csökkentjük a defláció okozta károkat és lassítjuk a talaj kiszáradását, megfelelően a termőföld- és vízminőség védelmi alapelveknek.



A szántók között korábban megbújó kis falvak, majorok mára már elvesztették korábbi jelentőségüket, pedig korábban ezek hozzátartoztak a nagyatádi táj karakteréhez. Fontos, hogy meghagyjuk a majorságoknak a lehetőséget az újraéledésre, így a lakó- és gazdasági célú épületek létesítését meg kell engedni.

A szabályozás kialakításánál ügyelni kell arra, hogy az új épületek minden esetben tájba illesztetten létesüljenek:

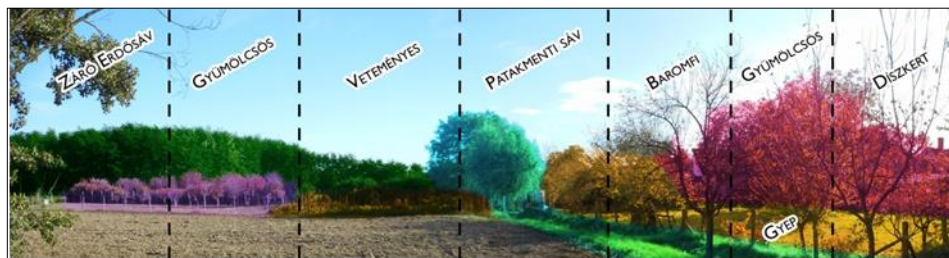
- telepítsük a korábbi falvak helyén, illetve azok környezetében történjen,
- a jelenlegi szegélyek (erdősávok, művelési ág váltások) mentén épüljenek,
- a majorságokat, telephelyeket ligetesen telepített, őshonos takarófásítással kell ellátni.
- örökzöldek alkalmazása és a túl szabályos fasorok telepítése nem megengedhető.



Az elkerülő út és a belterület között elterülő sáv esetében a város eddigi fejlődési tendenciáját szem előtt tartva a belterület fokozatos növekedésével, új gazdasági területek kijelölésével lehet számolni. A Nagyatádot elkerülő 68. sz. főúti szakasza már megépült, más szakaszai megvalósításra várnak. Az új út által közrefogott beépítetlen területek jövőbeli szerepét újra kell gondolni.

A lehetőségeket figyelembe véve hosszú távú célként javasoljuk egy települési zöld gyűrű kialakítását, amelyhez az alábbi szempontokat ajánljuk:

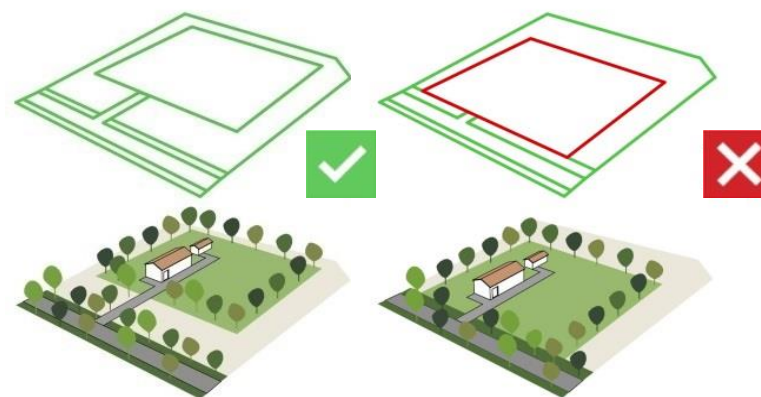
- a belterület szélén meglévő és új lakóingatlanokon a telkek végén hagyományos (díszkert, veteményes, gyümölcsös) kertkialakítással kell biztosítani az átmenetet,
- a telephelyek és a lakóingatlanok között intenzíven erdősített, gyepterületekkel, séta- és kerékpárutakkal behálózott területet javasolunk kialakítani,
- az építmények kialakításánál a korábbi fejezetekben megfogalmazott településképi követelmények az irányadók.



A kellemesebb településkép érdekében fontos, hogy a bevezető utak mentén minél több zöldfelületet alakítsunk ki. Új majorsági központot, telephelyet csak önálló szervízutas megközelítéssel létesítsünk és az új épületek és építmények háromszintes növényállománnyal történő takarásáról is gondoskodjunk.

Az utak mentén emellett fontos, hogy szép, egységes fasorokat alakítsunk ki. Ez egységes fajból kialakított, egykorú fákat jelent, nem az ültetés módját. Az útviszonyokhoz és a településhez való távolsághoz igazítva alakítsunk ki változatos ültetési módokat. Az egyenes szakaszokon részesítsük előnyben a ligetesen ültetett facsoportokat, alkalmanként kilátást biztosítva egy-egy értékesebb táji elemre. Kanyarban az út külső oldalára sűrűn ültessünk magas növésű fajokkal cserjékkel vegyesen, míg a belső oldalra az út biztonságos belátásának biztosítására ritkán ültetett magastörzsű fajokat alkalmazzunk cserjesáv nélkül. Javasolható fajok a platánfa, mezei juhar 'Zenta' fajtája, magas kőris, kétbibés galagonyafák, nagylevelű és kislevelű hársak. A fasorok a településhez közeledve egyre sűrűbben ültessük, akár több sorban. Ezáltal kellemes erdőszerű hatást érhetünk el. Itt helyezhetők el az egyedileg megtervezett virágos települési köszöntő táblák.

A területen hirdetőeszközök elhelyezése, plakátok elhelyezése (a települési táblákon kívül) nem javasolt.



CSALÁDI FARMGAZDASÁGI TERÜLET

A Rinya-patak Nagyatádtól északra folyó szakaszától nyugatra eső területen található példásan mozaikos tájhasználatot meg kell őrizni. Az árkokkal, fasorokkal, galériaerdőkkel, mezsgyéekkel tagolt területen új lakó- és üdülőépületet csak úgy lehet elhelyezni, ha a jelenlegi szétszórt, tanyás karakterhez illeszkedik.

A területen gazdasági célú építmények, tanya- és farmgazdaságok kialakíthatók. Az épületeket kizárólag tájba illesztve, a szegélyek, erdősávok mellett szabad elhelyezni. Körülöttük minden esetben gondoskodjunk gyümölcsfákból és őshonos cserjékből álló növényesítésről. Ne feledkezzünk meg a kerítésekről sem! A jelenlegi dróthálós megoldásnál jobb, ha élő sövényből alakítjuk ki a kerítést. Nyomvonalas infrastruktúra elemeket (úthálózat, hírközlési- és közműhálózat stb.) a szegélyek mentén javasolt vezetni!

A kertek fokozatosan alakulnak át a szomszédos gyepek- és szántóterületekké. A szegély mentén hiányos erdősávokat, fasorokat pótolni kell. A szegélyek zárásáról a hátsó kertekben létesített gyümölcsösökkel is gondoskodhatunk. A Rinya melletti karakterterületen gyepterületek, gyümölcsösök, veteményeskertek helyezkednek el mozaikosan, a kisparcellás szántók dominanciája mellett. A területen kedvező volna további gyümölcsösök, kertek telepítésének szorgalmazása!

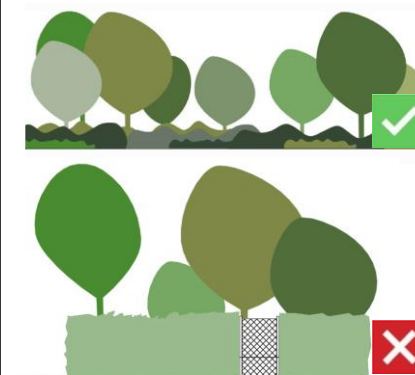


SZŐLŐHEGYI TERÜLET

A szőlőműveléssel hasznosított mezőgazdasági terület apró, de értékes eleme Nagyatádnak. Tájképi szempontból nem karakteradó, mégis egyedi hangulatú. Elsődleges feladat a visszaszorulóban lévő szőlőművelés újrachonosítása. A szőlők védelme érdekében az erdősítés, szántók, gyepes kaszálók kialakítása nem javasolt. A pincesor melletti utak mentén telepítsünk egységes ritka fasort, mely pozitívan befolyásolja a pincesorok képét. Javasolt fajok az alma, cseresznye, dió, cserjék közül a kökény és a gypúrózsa. A meglévő tájidegen pikkely- és túlevelű örökzöldeket cseréljük le lombos, őshonos társaikra!

A területen új épület elhelyezését csak a meglévő pincesor közötti foghíjtelteken, a szomszédos épületekhez igazodva javasoljuk. Kerüljük a meglévő épületek állandó lakócélu hasznosítását. Az épületek tervezésekor hangsúlyozottan szükséges a környezettel harmonizáló formavilág megtalálása. Kiemelten javasolt a szőlőművelésre utaló elemek alkalmazása. Színezésnél a törtfehér, szürke, valamint a barna, sárga és a zöld tört árnyalatai alkalmazandók.

Kerítés létesítése általában nem javasolt, vagyónvédelmi okokból, illetve vadveszélyes helyeken jelzésszerű könnyű dróthuzalos kerítést (nem dróthálós) alkalmazzunk. A tömör kő és betonkerítéseket kerüljük!



ERDŐTERÜLET

Az erdőterület egy része természetvédelmi valamint tájképvédelmi oltalom alatt áll. Igen fontos ezért a fenntartható erdőgazdálkodás megvalósítása a területen, hogy a természetvédelmi célok érvényesülhessenek. A város és a környező táj adottságaiból azonban az következik, hogy a turisztikai hasznosításban is nagy potenciálja van a területnek.

Hagyjuk meg a természetnek, ami a természeté! Az erdőterületeken új építményt csak az erdő fenntartásához, illetve a turizmushoz kapcsolódóan létesítsünk. Jelöljük ki új túraútvonalakat, létesítsünk kapcsolatot a környező településekkel. Rövidebb, maximum fél napos családi tanösvényekkel is behálózhatjuk, élővé tehetjük a tájjal való kapcsolatunkat. Az erdei berendezések (pihenőpadok, asztalok, információs táblák, játszóeszközök) anyaghasználatukban igazodjanak a környezethez, elsősorban faanyag, kötéljátékok, durván megmunkált kőből készült elemek felhasználását javasoljuk egységes, gazdagon festett, rusztikus kivitelben. Hirdetési eszközök, hulladékgyűjtők kihelyezését ne engedjük! Minden erdei létesítmény, berendezés tervezése és elhelyezése előtt a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatósággal kell egyeztetni azok elhelyezkedéséről, megjelenéséről, tájba illő formai kialakításáról!



A Rinya-patak menti galériaerdős környezete egyértelműen Nagyatád legmeghatározóbb táji értéke. A páratlanul szép természeti környezetét galériaerdeit, nádas, nedves élőhelyeit feltétlenül védeni kell. Adottságai kiemelten alkalmassá teszik a természetvédelemmel egybekötött szelíd turizmusra és az ismeretterjesztésre. A területén csak a turizmussal és a környezeti neveléssel szorosan összefüggő építményeket helyezünk el. Ezeket is csak a legszükségesebb esetekben, a gondosan előre megválasztott helyre telepítjük. A terület jellegéhez igazodva elsősorban fából készült építmények, vagy „élő” tájépítészeti alkotások, például fűzépítmények elhelyezése javasolt.

Fő cél, hogy az épületek és építmények megjelenése összhangban legyen a táji megjelenéssel. A partvonalra, illetve attól 150 méteres sávon belül ne építsünk semmit (kivétel lehet ez alól a horgászállás, halles). A parttól távolabbra helyezve is gondoskodjunk az építmények megfelelő növényesítéséről. Őrizzük meg a facsoportokkal tarkított, nádassal, fűzligetekkel, gondosan kaszált gyepes sétálóutakkal kísért partvonalat.

A sétautak visszafogott fejlesztése, az igényes gyalogos hidak építése példamutató tevékenység. A városrészek között fejleszteni kell a (gyalogos) kapcsolatokat. A patak városi szakaszát a mindennapi használatra alkalmasabbá kell tenni, amit utcabútorok kihelyezésével érhetünk el. A bútorzat és az útvonalak kialakítását környezethez illő gondossággal kell megválasztani. Reklámok, plakátok, közművek telepítését nem javasoljuk. A parttól távolabb a következő fajok telepítése javasolható: mezei juhar, som, galagonya, vackor, fehér fűz, fehér nyár, éger és kőrisfélék.



6. JÓ PÉLDÁK

Épületek, kerítések

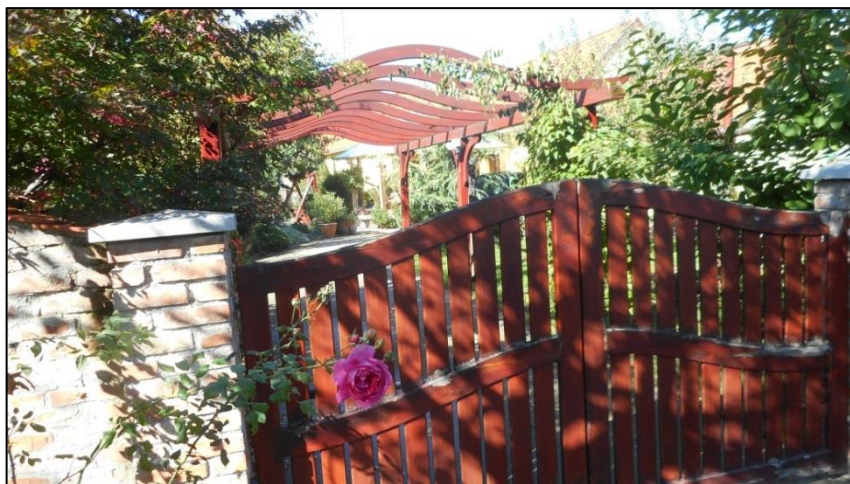


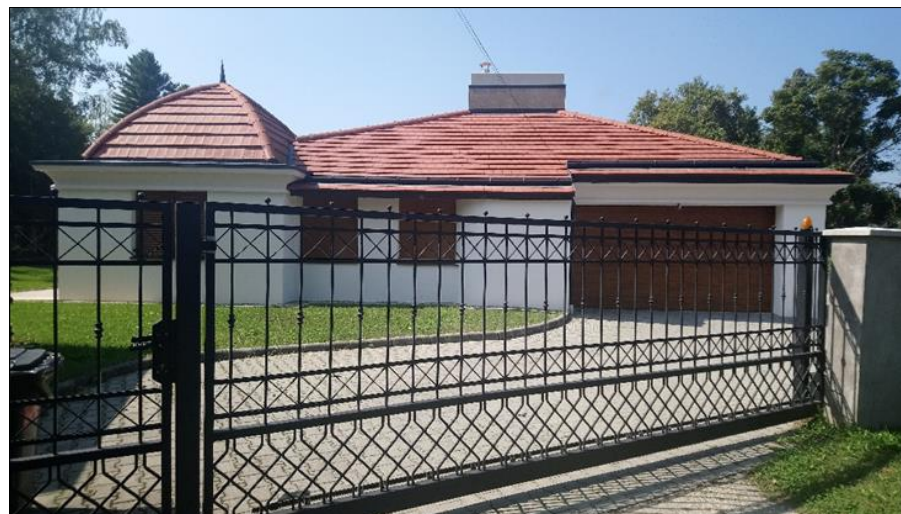




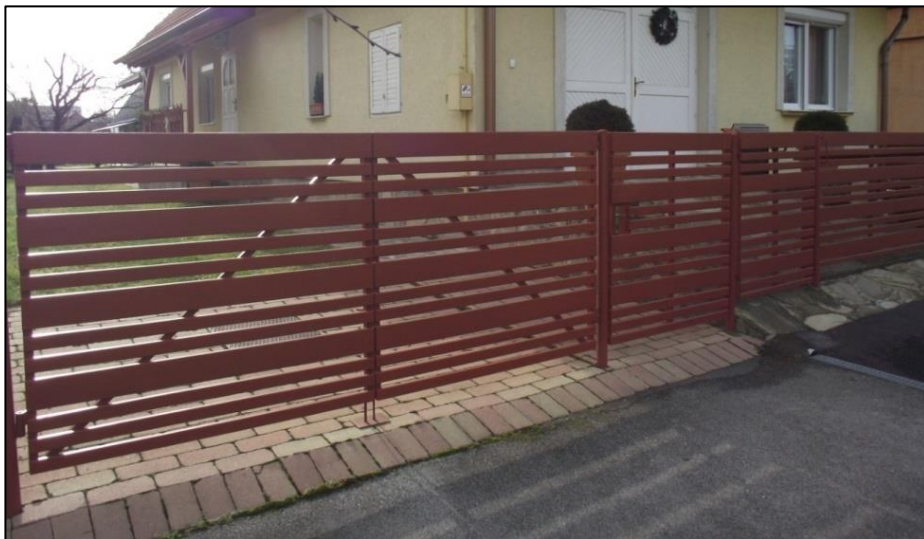








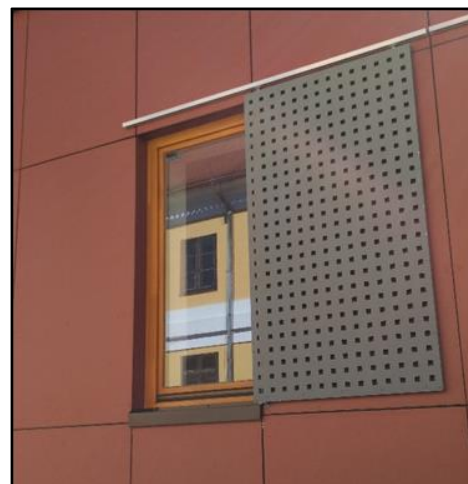
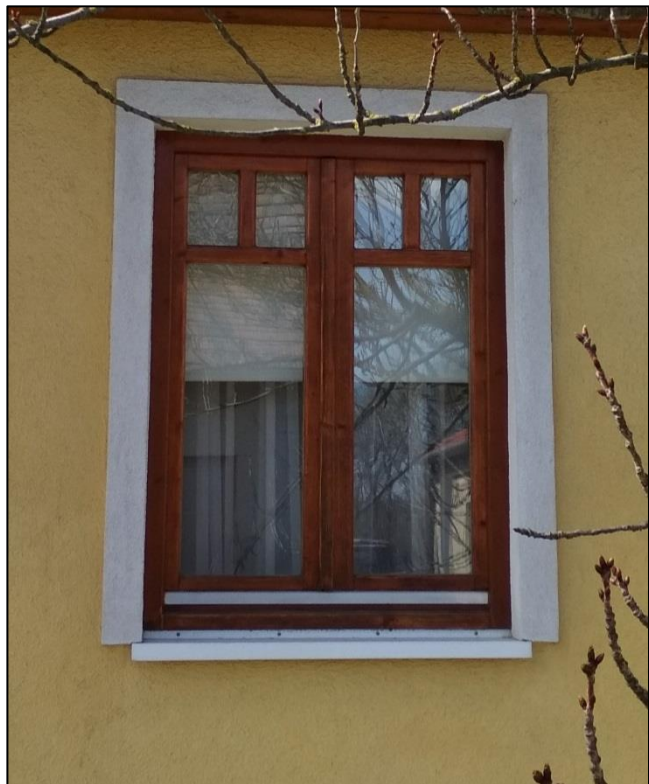




Nyílászárók









Utcabútorok





Céglíratok, reklámok





Impresszum

Megrendelő: Nagyatád Város Önkormányzata Ormai István polgármester

Főépítész: dr. Fülöp Gyula

Készítette: Virányi Építész Stúdió Kft. Kaposvár

Közreműködött: Fábián Éva, Meszesán Péter (Pagony Kft.)

2018. október

A módosítást készítette:

Megrendelő: Nagyatád Város Önkormányzata Ormai István polgármester

Főépítész: Svégel Gábor

Készítette: Virányi Építész Stúdió Kft. Kaposvár

Közreműködött: Fábián Éva, Fucskár Noémi

fényképek: Fábián Éva, Meszesán Péter, www.nagyatad.hu

légifotók: Civertan

Virányi Építész Stúdió Kft.

Kaposvár, 2021. június